

De retsløse

De retsløse

Copyright © Forlaget Alternativet

København 2025

1. udgave 1. oplag

Omslag, design og sats: Pernille Grothe Munkgaard

Bogen er sat med Literata, Playfair Display

Trykt hos PE Offset, Varde

ISBN 978-87-998783-1-4

De retsløse fås også som e-bog

Ansvarshavende redaktør:

Torsten Gejl, MF Alternativet

Redaktion:

Redaktør Niels Jørgen Madsen, Alternativet

Journalist Karin Elrød

Skrivende team:

Christa Jensen, Alternativet

Lene Ezzaff, Alternativet

Mette Friis, Alternativet

Mikkel Baaring Andersen, journalist

Sigrid Sofie Stilling Netteberg, LOBPA

Tak for opbakning til Enhedslisten, Næstehjælperne, Jobcentrets ofre, Dansk Handicap Forbund og LOBPA, og tak til de over 500 bidragsydere, der har medvirket til finansiering af bogen.

Enhver kopiering fra denne bog må kun ske efter reglerne i lov om ophavsret af 14. juni 1995 med senere ændringer.

De retsløse

Forlaget Alternativet

“

En typisk henvendelse til mig
kommer ikke fra sociale tilfælde.
Sociale tilfælde bliver de først
efter 15 år i systemerne.

Advokat Mads Pramming

Indhold

Retfærdighed for alle er en hjertesag	07
På rejse gennem et retsløst land	09
Relationer skaber forandring i systemets skyggeside	15
Elsebets fortælling	23
Mohammads fortælling	29
Danmarks retssikkerhed er hverken rød, blå eller grøn	33
Sofies fortælling	39
Statsrevisorerne kritiserer Ankestyrelsens tilsyn	43
Janes fortælling	47
Rent hav	55
En omsorgssøsters fortælling	63
Dyrene kan ikke tale for sig selv	69
Offentlige myndigheder kan ikke lyve – eller?	77
Hannas fortælling	85
Der skal være kontrol med anbringelsessager	93
Karstens fortælling	101
Iras fortælling	107
På den anden side af skrivebordet	113
Veras fortælling	119
Systemet er blevet endnu mere brutalt	123
Sørens fortælling	129
Yasmins fortælling	135
Der er grundlæggende ingen kontrol med myndighederne	141
Mayas fortælling	153
Borgerne bliver sat skakmat	159
Christinas fortælling	165

Retfærdighed for alle er en hjertesag.

Derfor udgiver Alternativet *De retsløse* – en debatbog om lovstridige afgørelser og forsømmelighed i det offentlige system.

Bogen indeholder personlige beretninger om de mange danske borgere, der bliver ramt på deres liv og dagligdag, fordi de ikke får den opmærksomhed, beskyttelse og hjælp fra de offentlige forvaltninger, som loven giver dem ret til.

Nogle har valgt at fremstå kun med deres fornavn eller under et opdigtet navn af hensyn til deres individuelle situation; men alles rigtige identitet er redaktionen bekendt.

Retsløsheden går som en rød tråd gennem det danske samfund. I en række beretninger går vi i dybden med de store problemer, der rammer os alle, når kommuner og andre myndigheder negligerer deres opgaver og undlader at sanktionere lovovertrædelser.

Vi håber, at mange flere vil komme med i debatten!

Forlaget Alternativet 2025

På rejse gennem et retsløst land.

Af Torsten Gejl

MF, politisk ordfører for Alternativet

Det burde ikke være nødvendigt at skrive den her bog i et land som Danmark. Men det er det desværre. Ovenikøbet kunne den nemt have været meget tykkere.

De retsløse beskriver konkrete historier om mennesker i vores land, der har været udsat for ikke bare forkerte, men direkte ulovlige afgørelser fra offentlige myndigheder. Bogen indeholder også refleksioner fra advokater, private sagsbehandlere og socialrådgivere, der hjælper borgerne med at FÅ ret, når de HAR ret, selvom systemet ikke vil GIVE dem ret.

Hvis du har mod til at læse dig ind i historierne, vil du opleve svigt, der tester din oplevelse af Danmark som velfærdssamfund. Du får indblik i et system, der lader dem i stikken, som mest af alle har brug for at kunne have tillid til, at retssikkerheden ikke vakler. Du vil se eksempler, hvor offentligt ansatte tilsidesætter enhver ekspertise og træffer afgørelser hinsides enhver fornuft. Afgørelser, der får uoverskuelige og varige konsekvenser for menneskers liv.

”Det, som er vildt, er at vi har et system uden kontrol”, konkluderer advokat Mads Pramming i sit indlæg. Og før du tænker: Ja, ja, det har vi hørt så tit – og lægger bogen fra dig – så overvej et øjeblik: skal det virkelig være et vilkår for masser af danskere, at det offentlige hver dag træffer ulovlige afgørelser, som ændrer deres liv?

Vi taler om mennesker med sociale, mentale og fysiske udfordringer, der ofte lever på det, vi kalder samfundets bund. Borgere med handicap, der ulovligt får frataget livsvigtige hjælpemidler. Kræftsyge, der bliver sendt i jobtræning? Børn, der bliver tvangsanbragt ulovligt.

Nu tror du måske, at det kun er nogle få, det handler om? Men det drejer sig om titusindvis af mennesker, år efter år. Ankestyrelsen modtager hvert år 50.000 klager over forkerte eller ulovlige afgørelser over offentlige – primært kommunale – afgørelser. Det svarer til, at der hver dag er 135 borgere, der mener sig uretfærdigt behandlet på baggrund af forkerte eller ulovlige afgørelser.

Men det tal kunne sagtens være langt højere. For de 500.000 klager, som Ankestyrelsen modtog i løbet af ti år, er bare klagerne fra dem, der havde kræfter, resurser og den nødvendige viden til at klage.

Ankestyrelsen har så omgjort titusinder af afgørelserne; men uanset, hvor forkerte eller ulovlige de har været, har Ankestyrelsen ikke en eneste gang sanktioneret de kommuner, der lavede de ulovlige afgørelser.

IKKE EN ENESTE GANG!

Selv ikke i de værste sager, der har været oppe i medierne, hvor lovløsheden har haft store sociale og sundhedsmæssige konse-

kvenser for borgernes liv.

Og når det ikke giver nogen straf at lave ulovlige afgørelser, kan kommunerne jo bare lave en ny ulovlig afgørelse dagen efter. Eller træffe den samme afgørelse i den samme sag, som så skal ankes og omgøres, for igen at blive truffet og omgjort – lige indtil borgeren enten giver op, eller kaster resurser nok ind i sagen til endelig at opnå sin lovsikrede retssikkerhed.

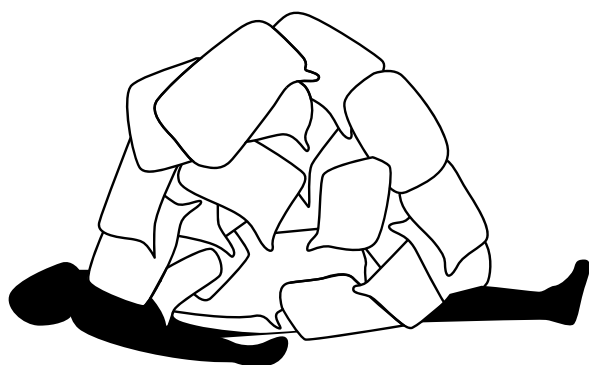
Retsløsheden går gennem mange af samfundets store områder, som en rød tråd. Som fortællingerne i bogen viser, kan det udover socialområdet også være sundhedsområdet, miljøområdet, skatteområdet, adoptionsområdet, området for dyrevelfærd.

Lad dig rive med af Rent Hav Nu's vedholdende, årelange kamp mod ulovlig import og udledning af stærkt forurenset spildevand fra virksomheden RGS Nordic i Agersø Sund.

Løft øjenbrynene over andelsboligforeningen i Jyllinge, som modtager en ejendomsvurdering, der stiger med 900% til 70 millioner kroner. Og når de spørger hvorfor, får de 128 sider tekniske data og generelle beskrivelser – uden én eneste klar oplysning om, hvad der konkret er vurderet.

Bliv berørt og oprørt af jurist Søren Stig Andersens indlæg om de millioner af stemmeløse – alle dyrene i industrilandbruget, som Danmark producerer med national stolthed og bryster sig af at behandle "godt" – alt imens grise systematisk halekuperes, og høner lægger alt for store æg til deres kroppe i direkte strid med Dyrevelfærdslovens regler.

Er den ulovlige administration ved at blive den nye normal i Danmark? Det beder jeg dig om at overveje.

Når vi så ofte ser historier i medierne om ulykkelige danskere i klemme, der betaler med deres sundhed, førlighed eller værdighed, begynder vi så at tro, det skal være sådan?

Risikerer vi et moralskred, hvor forkerte og ulovlige afgørelser er almindelige?

Begynder vi at tænke, at det jo nok er folks egen skyld?

Men er det overhovedet os, der er ansvarlige, spørger du måske. Mit svar er ja, det er det jo i den absolutte forstand. Alle os, der har resurserne til at lave tingene om. Alle os, der ikke selv er hårdt ramt af sociale, sundhedsmæssige eller menneskelige tragedier.

Vi, der kan være med til at genskabe retssikkerheden i vores land.

Mit eget forslag til, hvordan vi fra politisk hold kan få bedre styr på retsløsheden ved at indføre en forvaltningsdomstol, fortæller jeg om inde i bogen.

Jeg håber, du vil bakke op om at genskabe retssikkerheden i vores land.

Så læs *De retsløse*! Og bland dig så i debatten!

Helle Øbo:

Relationer skaber forandring i systemets skyggeside

Hvad sker der, når systemet, der skulle hjælpe, i stedet efterlader os alene? For mange mennesker i vores samfund er det ikke bare et tankeeksperiment – det er deres virkelighed. I dette indlæg skriver direktør for AskovFonden Helle Øbo om, hvordan sårbarhed vokser, når mennesker står uden støtte, hvor de burde finde tryghed og hjælp. Hun tager afsæt i møder med mennesker, der har vist hende, at meningsfulde relationer kan skabe håb og forandring, selv når alt andet synes at svigte. Du skal møde Michael, som sammen med andre unge mennesker i slutningen af 90'erne, kom på akutovernatningsstedet Abel & Cathrine, fordi de ikke havde andre steder at gå hen. Systemet sagde, at de ikke fandtes; men mennesker findes – også selvom vi ikke ser dem.

”Det var på det nyoprettede akutovernatningssted Abel & Cathrine, som organisationen Ungdommens Vel stod bag, at jeg første gang for alvor forstod, at velfærdssamfundet ikke griber os alle. Abel & Cathrine bestod af en treværelses lejlighed på Vesterbo, hvor unge kunne komme ind fra gaden uden visitation.

Baggrunden for initiativet var Ungdommens Vels antagelse om, at der fandtes unge, der boede på gaden og derfor ikke havde et sted at tilbringe natten. Vi var to fastansatte medarbejdere, mens resten af personalet bestod af frivillige, hvilket var med til, at vi kunne holde åbent hver nat året rundt. Konceptet var enkelt: vi serverede varm mad kl. 21.00, og de unge, der kom, kunne få en snak og en seng at overnatte i.”

De usynlige i velfærdsstaten

”På Abel & Cathrine lærte jeg, hvordan unge i systemets vare-tægt ofte efterlades i en gråzone mellem lovgivning, praksis og at være tilfældig heldig – og i værste fald det modsatte. Selv-om Danmark bryster sig af at være et velfærdssamfund med et stærkt socialt sikkerhedsnet, viste de unges fortællinger mig et

“

**Det handler om at vise, at
”jeg vil dig”, og at ”jeg har
den tid, der skal til.”**

—

andet billede af virkelighe-den. I stedet for at opleve sy-stemet som en kilde til hjælp og tryghed, følte de sig tabt i et ingenmandsland, hvor regler og love syntes skabt til at passe systemet snarere end dem, de skulle beskytte. Som Reformkommissionen beskriver i ”Nye Reformve-je 3” fra 2023: ”Spørgsmålet er, om vi er nået til et punkt, hvor fokus på den enkelte bor-ger er gledet i baggrunden – og hvor systemet i stedet er indrettet, så det mere end noget andet passer til de mange og sig selv.”

”De unge fortalte om et mønster med gentagne skift mellem kontaktpersoner, institutioner og systemer. I gennemsnit havde de hver haft ni forskellige kontaktpersoner i deres korte liv. De fortalte om en tilværelse præget af mange velmenen-de fagprofessionelle, som på trods af gode intentioner aldrig

formåede at skabe varige, meningsfulde bånd. Hver overgang mellem institutioner eller kontaktpersoner blev et traume i sig selv. Ingen tog ansvar for at sikre en sammenhængende og tryk overgang, og de unge følte sig sluppet og svigtet af systemet. Derudover fortalte de om, at hvis de var så heldige at have en tillidsfuld relation til deres kontaktperson, og de begyndte at få det bedre, så blev vedkommende ofte taget fra dem. Systemet syntes at belønne forbedring med relationstab. Det skabte et paradoks, hvor de unge både længtes efter uafhængighed og samtidig frygtede at miste den ene voksne, der forstod dem. På den ene side ville de vise, at de kunne klare sig selv. På den anden side lærte vi dem, at relationer er på lånt tid. Uden en gennemgående og tilgængelig kontaktperson bliver relationen fragmenteret, og systemets manglende sammenhæng skaber yderligere sårbarhed for mennesker, som allerede befinder sig i en udfordrende livssituation. Gentagne skift af kontaktpersoner strider i øvrigt mod princippet om kontinuitet og stabilitet i arbejdet med udsatte børn og unge.”

Michael under systemets blinde øje

”Fra Abel & Cathrine husker jeg særligt Michael, der som udgangspunkt var ret utilnærmelig. Han viste ingen glæde og spiste et måltid i stilhed hver dag. Over tid fik jeg skabt en kontakt til ham, og han begyndte at fortælle den historie, som på mange måder gav mening for hans adfærd. Han havde boet på elleve forskellige institutioner og var nu opgivet af kommunen, forstået på den måde, at han havde fået et værelse som 17-årig, og han måtte så klare sig selv. Han havde ingen relationer, og en dag fortalte han mig, at hvis han forsvandt, var det ikke sikkert, at nogen ville opdage det, for hvem skulle spørge efter ham. Hans ord var både hjerteskrærende og afslørende. De pegede på en dybere problematik i systemet: når vi som samfund ikke tager ansvar, forstærker vi de unges følelse af uværdighed og ubetydelighed.

Han måtte ikke komme på kommunen eller andre offentlige steder, fordi han havde optrådt voldeligt ved flere lejligheder. Når jeg spurgte, hvad der skete i de situationer, fortalte han, at det værste, han vidste, var, når nogen troede, de kunne hjælpe ham uden at kende ham og interessere sig for, hvem han var. Han havde afsky over for socialkontoret, som han kaldte det, hvor der aldrig var ordentlig tid til at tale sammen. Michaels historie er et vidnesbyrd om, hvordan manglende inddragelse og forståelse for hans situation førte til yderligere marginalisering. Hans vrede og frustration blev tolket som uvilje, snarere end som et råb om hjælp, og systemets reaktion var at distance sig yderligere.”

”Det blev et fast ritual, at han kom og spiste hver aften kl. 22.00, og da han en aften ikke kom, ringede jeg til ham. Samtalen blev meget kort, for da jeg fik ham i røret, blev han vred over, at jeg ringede til ham, når han ikke var forpligtet til at komme. Da han dagen efter dukkede op, spurgte jeg ham, hvorfor han var blevet så vred. Han forstod ikke spørgsmålet, før jeg fortalte ham, at jeg havde ringet til ham, fordi jeg havde været bekymret for ham. Han blev helt stille, mere end han plejede, og satte sig senere på aftenen helt tæt på mig uden at sige et ord. Da han skulle gå, fulgte jeg ham ud og sagde, at jeg ville ringe til ham hver dag, hvis han ikke kom, for han var vigtig her hos Abel & Cathrine. Han sagde ingenting, men løb de tre trin op ad trappen og krammede mig på den mest kejtede måde, inden han gik. Derefter kom han hver eneste dag det næste år, og da vi desværre blev nødt til at lukke på grund af manglende økonomi, sad han udenfor på trappen hver aften det næste halve år, fordi han ikke havde andre steder at gå hen.”

Abel & Cathrine lukkede, fordi der ikke var finansiering fra offentlig side. I 1997 mente man ikke, at der fandtes hjemløse børn og unge i Danmark. Først ti år senere, i 2007, blev den første kortlægning af hjemløse offentliggjort. Indtil da var Michael og

de andre unge, jeg mødte på Abel & Cathrine, ”usynlige” for systemet. Denne mangel på anerkendelse og forståelse af de unges virkelighed gjorde situationen endnu mere tragisk. At udfordringen først ti år senere blev synlig afspejler manglende data og prioritering af disse unge i velfærdssystemet. I lyset af denne bogs ståsted, kan man argumentere for, at den manglende handling kan opfattes som en strukturel retsløshed, hvor man ikke lever op til sin forpligtelse om at tilbyde støtte til at forebygge og tilgodese behovet hos de unge mennesker, som kom i Abel & Cathrine.”

Forandringens begyndelse ligger i relationer

”Abel & Cathrine byggede på en simpel, men afgørende præmis: Forandring begynder med relationer. Vi arbejdede med en insisterende tilgang, hvor de unges modstand og mistillid blev mødt med vedholdenhed og empati. Det handlede om at vise dem, at vi ville dem, uanset hvor meget modstand og tabte illusioner de bragte med sig. I mine øjne er et af de værste scenarier ved fagpersoners reaktion på modstand, at børn kan blive smidt ud fra en døgninstitution. Det er deres hjem. Det er ikke kun manglende dømmekraft fra de fagprofessionelle, men også et ledelsesmæssigt svigt, fordi barnet eller den unge bliver bærer af den dysfunktionelle relation. ”

“

**Spørgsmålet er ikke,
om vi kan, men om vi vil.**

”Det er udfordrende at bygge en relation til et menneske, der har oplevet gentagne svigt, og det er nødvendigt at investere

tid og i overført betydning at stille sig ved siden af og prøve at forstå, hvad det er for et ståsted og udsyn, det andet menneske ser verden ud fra. Det kræver noget særligt af os som fagperso-

ner. Det kræver en dyb forståelse af, at destruktiv adfærd ofte er et resultat af tidligere erfaringer. Hvis vi kun reagerer på det umiddelbare, risikerer vi at overse de udviklingsmuligheder, der ligger gemt bag facaden. Gentagne svigt skaber modstand og manglende håb om forandring. Derfor er det vores opgave at insistere på relationen. Det handler om at vise, at „jeg vil dig“, og „jeg har den tid, der skal til“. Samtidig må vi være opmærksomme på, at hvis relationen ikke fungerer, bør det være muligt for borgeren at få en ny kontaktperson. Det er ikke borgerens evne til at indgå i relationen, der er problemet. Det er manglende viden og forståelse, der gør det svært. Derfor er feedback fra borgeren afgørende for at kunne vide om vores hjælp reelt har en effekt i borgerens liv.”

Feedback: borgerens stemme er systemets øjne

Det kræver en kulturændring, hvor borgerens ønsker og perspektiver inddrages som en central del af indsatsen og styringsmekanismen. ”Det vi gør sammen, har det effekt for dig?” Ellers skal vi gøre noget andet. En sådan kulturændring skal bygge på eksisterende lovgivning, som allerede anerkender borgerens ret til medbestemmelse og inddragelse. Men det handler ikke kun om, at love og regler eksisterer, men om hvordan de opleves ude i praksis. I Michaels tilfælde betød manglende viden og relationskompetence, at hans behov for støtte blev tilsidesat til fordel for en kortsigtet løsning, der reelt efterlod ham alene uden hjælp. Når vi som fagpersoner møder borgeren uden tro på, at forandring er mulig, kan vi utilsigtet forstærke deres følelse af håbløshed. Troen på forandring skal være gensidig, og denne tro blev frataget Michael.”

”Fortællingen om Michael viser os, at relationer handler om tillid, og hvad vi gør over tid. Ligesom vi fra mønsterbryderforskning ved, at et møde med ét menneske, der tror på dig over tid, kan være med til at bryde den negative sociale arv. Det kræver relationelle kompetencer og feedback fra borgeren, som ikke

kan erstattes af standardiserede løsninger. Det er nødvendigt at møde det enkelte menneske, forstå vedkommendes ståsted og arbejde for en relation, der kan bære forandringen. I min bog "Man møder et menneske", som udkom på Akademisk Forlag i 2023, kan du læse mere om, hvordan man med udgangspunkt i relationen og borgerens feedback kan opnå større effekt med indsatserne på socialområdet."

Forandringens vægt bæres af den, der ser

"Michael har vist mig, at retsløshed ikke kun handler om fraværet af hjælp eller retten til at blive hørt. Det handler om noget dybere – fraværet af mennesker og et system, der tør tage ansvar. Det kræver mere end paragraffer og intentioner at skabe reel forandring. Forandring begynder i mødet mellem mennesker. Hvis vi ikke tør se og handle på det, vi møder i skyggesiden af vores system, risikerer vi at svinge de mest sårbare igen og igen. Michael minder os om, at relationer kan være forskellen mellem håb og håbløshed – og at vi hver især har et ansvar. Spørgsmålet er ikke, om vi kan, men om vi vil."

"Jeg ville ønske at dette blot var en historisk fortælling fra fortiden, men desværre er det min erfaring, at alt for mange møder samme manglende medmenneskelighed i mødet for at få den rette hjælp i dag."

Elsebets fortælling:

Forestil dig, at du ikke selv kan bestemme hvor og hvornår, du vil spise.

Du er bundet til at være hjemme på tre bestemte tidspunkter af dagen i flere timer. Sådan blev livet lige pludselig for Elsebet Kjærgård på grund af en kommunal ændring.

Elsebet Kjærgård har ALS, en muskelsvindsygdom, der gør, at hun bevæger sig rundt i kørestol og taler igennem en øjenstyret talemaskine. Når hun skal spise, foregår det via en sonde. Men det er ikke derfor, hun er underlagt at skulle være hjemme flere timer om dagen på bestemte tidspunkter. Det er noget, kommunen har bestemt. Ellers får hun ikke noget at spise.

5.500 måltider

Men det har ikke altid været sådan. I flere år har Elsebet haft god støtte af sine handicaphjælpere, der er ansat i Elsebets "BPA-ordning". BPA står for Borgerstyret Personlig Assistance, en hjælpeordning, som Elsebet har fået bevilliget gennem kommunen. Som arbejdsleder ansætter hun selv sine handicaphjælpere og står for den daglige ledelse.

Handicaphjælperne kan tage Elsebet ud på tur og hjælpe hende med stort set alle daglige gøremål. En vigtig opgave er at sørge for, at Elsebet får sondemad. Elsebet ved præcis, hvordan son-

“

den skal betjenes og maden doseres, for gennem fem år har hun instrueret sine hjælpere i at give hende omkring 5.500 måltider.

Generelt synes jeg også, at hele forløbet er en tåbelig og helt igennem uværdig behandling af mig.

Men så, i 2023, var det pludselig slut med, at hjælperne kunne give Elsebeth noget at spise. Hendes kommune besluttede nemlig, at hjælp til sondemad ikke længere regnes som praktisk hjælp, der efter Serviceloven hører ind under BPA-ordnin-

gen. I stedet blev sondemad kategoriseret som en sundhedsydelse, der skal varetages af den kommunale hjemmesygepleje.

Stress og manglende frihed

Elsebet klagede til kommunen over den nye ordning, der indskrænker hendes frihed. Kommunens beslutning betyder, at Elsebet er bundet til sit hjem i timevis hele dagen. For nu kan hun kun få mad derhjemme. Tre gange om dagen, fordelt over dag- og aften timerne, kommer der en hjemmesygeplejerske for at hjælpe hende med sonden. Før, da hjælperne tog sig af det, kunne hun spise, når det passede hende, såvel hjemme som ude, når hun var på farten. Men nu kan hun kun besøge venner og familie, hvis hun er villig til at undvære at få noget at spise.

Sagen satte ydermere spørgsmålstegn ved hendes evne som arbejdsleder og ret til at have en BPA-ordning. Kommunen mente, at Elsebet ikke kunne have ledelsesansvar, når hun ønsker, at det er hjælpere, der håndterer sonde og mad. Ifølge Elsebet er

det at blande to ting sammen, der ikke har noget med hinanden at gøre. Og heldigvis er det spørgsmål ikke aktuelt mere. Borgmesteren har besøgt Elsebet og lovet, at hendes BPA-ordning ikke bliver taget fra hende.

Men Elsebet fastholder sin klage over den nye ordning:

”Det er stressende, at jeg skal være klar i bestemte perioder på dagen i op til halvanden time tre gange dagligt, når det passer ind i den kommunale hjælpers planer at komme for at give mig sondemad. Samtidig er det frustrerende, at der indimellem kommer flere kommunale hjælpere ad gangen, fordi den ene skal lære den anden op. Det indebærer desuden stor smitterisiko, at så mange forskellige hjælpere stikker deres hoveder helt ned til mit ansigt. Bl.a. derfor har jeg selv fundet frem til en teknisk løsning, så jeg selv kan starte pumpen.”

Ministersvar er ikke lov

I sin klage foreholder Elsebet kommunen, at dens tolkning står i modsætning til et ministersvar fra tidligere Social- og Boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil den 31.3.2023:

”Administration og indgivelse af sondemad og stomipleje er ikke lægeforbeholdt virksomhed og kan således varetages af enhver med de rette kvalifikationer. Det er driftsherrens ansvar at sikre, at personalet er i stand til at varetage opgaverne fagligt forsvarligt.”

Men kommunen fastholder sin beslutning. Man anser ikke et ministersvar for gældende lovgivning. Det undrer Elsebet. Man må jo gå ud fra, at ministersvar i sagens natur har afsættende gældende lovgivning, mener hun.

Fordi Elsebet selv har fundet en måde til at tænde for pumpen til sonden, besluttede kommunen i januar 2024, at hendes han-

dicaphjælpere godt må assistere med sonden og maden, indtil Ankestyrelsen træffer en afgørelse.

Ud over til kommunen har Elsebet også klaget til Folketingets ombudsmand, men han har meldt tilbage, at han ikke vil gå ind i sagen, før Ankestyrelsen har taget stilling. I det forløbne år har Elsebet skrevet utallige hørings svar og henvendelser til kommunen, og der er brugt tid og ressourcer på at sende folk ud for at visitere hende igen og igen. For Elsebet er det hele en meget opslidende og stressende proces.

”Det er jo en stressfaktor for mig, at der ikke er kommet en afgørelse. Generelt synes jeg også, at hele forløbet er en tåbelig og helt igennem uværdig behandling af mig.”

Retsligt ingenmandsland

Når man kigger overordnet på hele Elsebets sagsforløb, er det tydeligt, at kommunen har ignoreret to retslige grundprincipper i sin sagsbehandling. For det første legalitetsprincippet, der siger, at der skal være hjemmel for at kunne træffe en afgørelse, dvs. at kommunen kan påvise lovgrundlaget for at anse håndteringen af en sonde som en sundhedsydelse. Det andet grundprincip er proportionalitetsprincippet, der indebærer, at myndigheden skal vælge den mindst indgribende foranstaltning for borgeren. Det kan man ikke sige er sket i Elsebets tilfælde.

Selv ikke overnationalret vil kommunen rette ind efter. Man kan nemlig argumentere for, at sagen også er et brud på selvbestemmelsesretten, som er beskrevet i FN’s handicapkonvention. Den har Danmark ratificeret i 2009. Når Elsebet påberåber sig sin ret ved at henvise til FN’s Handicapkonvention, svarer kommunen:

”Vi vurderer ikke, at retten til selv at bestemme rækker til at kunne bestemme, hvad der er indeholdt i en serviceydelse.”

(Kilde: Jyllands-Posten 9.10.23.)

Elsebet både frygter og oplever, at hun er havnet i et retsligt ingenmandsland. Hendes kommune har truffet en beslutning, som der ikke er nogen hjemmel for. Den går imod ministerens anvisninger og imod FN's Handicapkonvention.

Ankestyrelsen, som burde kontrollere disse beslutninger, er meget forsinkede med deres afgørelse. I oktober 2024 fik Elsebet at vide, at Ankestyrelsen ikke havde haft tid til at se på hendes sag, og at hun først kunne forvente svar i starten af 2025.

Ved redaktionens slutning på denne bog i juni 2025 havde Elsebet imidlertid stadig ikke modtaget noget svar. Hun er bange for, at dette bare vil forsætte i en strøm af partshøringer, høringssvar og forsinkede afgørelser. Det betyder, at hun skal forsætte med at leve med den stress, som uvished om fremtiden giver. Kommer der endelig svar, er det ikke engang sikkert, at det bliver fulgt, da sagsforløbet indtil nu tydeligt har vist, at myndighederne ikke sikrer, at der er lov hjemmel for deres beslutninger.

Mohammads fortælling:

Jeg er jo også en mand med drømme!

I flere år kæmpede Mohammad for at få den hjælp, loven giver ham ret til. I mellemtiden måtte hans mor tage fri fra arbejde for at hjælpe ham med at komme på toilettet.

Mohammad er 31 år og bor i en lejlighed i Valby. Han lever med diagnosen Duchennes muskeldystrofi - DMD - og er kørestolsbruger. I sin hverdag skal han bruge hjælp til mange ting, de fleste andre tager for givet. Fx at skænke sig et glas vand, når han er tørstig. At handle dagligvarer, hvor han må bede fremmede om at løfte varer ned i indkøbskurven. At lave mad. Selv noget så basalt som toiletbesøg. Det er kun få år siden, hans mor hver morgen tog hen til hans lejlighed for at hjælpe ham med at tage bukserne af. Så kunne han nemlig selv møve sig hen til toilettet og tisse i løbet af dagen. Resten af tiden var han alene, overladt til sig selv i lejligheden.

Tidligere boede Mohammad på et bosted, hvor teamet omkring ham vurderede, at det ville være bedst for ham at være i egen bolig, især med BPA-ordning (Brugerstyret Personlig Assistance). Da han havde brug for hjælp både om dagen og om natten,

anså personalet det ikke for forsvarligt at lade ham være alene. Man frygtede desuden, at Mohammad ville isolere sig, hvis han var for meget overladt til sig selv, pga. en tendens til angst.

Mohammad var fucked

Trods bostedets anbefalinger om, at Mohammad ville have gavn af personlige hjælpere, fik han to gange afslag på sin an-

“

Det var virkelig ensomt at sidde alene herhjemme i min lejlighed time efter time.

søgning om at få bevilget en BPA-ordning. Han modtog lidt hjemmehjælp, der, som navnet siger, kun er beregnet til hjælp i hjemmet. Desuden fik han bevilget en ledsager, så han kunne komme ud af lejligheden, hvor han følte sig fanget dag ud og ind. Det blev til tre timer om ugen!

”Jeg var fucked! Det var så ensomt at sidde alene herhjemme i min lejlighed time efter time, for jeg ville virkelig gerne kunne leve mit liv”, siger Mohammad.

Hjælp til at komme videre

Mohammads mor var i halvtredserne og havde sit arbejde at passe. Hun var berørt og bekymret over sin søns mangel på hjælp. Selv var hun ofte nødt til at tage fri for at kompensere, som fx en weekend, hvor Mohammad gerne ville deltage i et kursus, der gav ham mulighed for at møde andre mennesker med DMD og blive klogere på sin sygdom.

Men det handlede ikke kun om, at Mohammad ikke kunne leve et godt socialt liv. Som situationen var, havde han end ikke mu-

lighed for at gå på toilettet uden assistance. Alt skulle times og tilrettelægges efter, at hjemmeplejen kunne komme forbi.

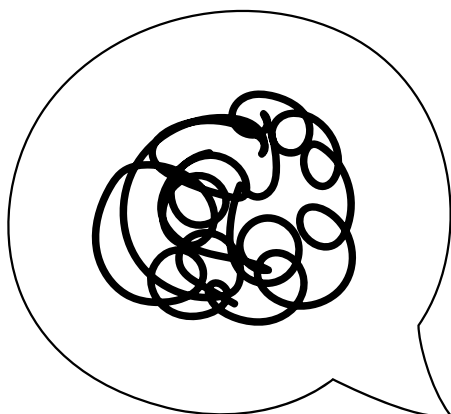
”Hvem kan helt ærligt skemalægge sine toiletbesøg”, spørger Mohammad.

Aktiv i samfundet

”Det var ikke så meget muskelsvind i sig selv, der lagde hindringer i vejen for, at jeg kunne komme videre med mit liv. Det var mere manglen på hjælp generelt. Jeg interesserede mig for mange ting som geografi, computer, m.m. Min store drøm var at tage en uddannelse og komme til at arbejde inden for it, der er en af mine største passioner. Og jeg ønskede virkelig at bruge mine evner og viden til at bidrage aktivt til samfundet”, understreger Mohammad.

2023 blev et vendepunkt i Mohammads liv. Med hjælp fra Muskelsvindfonden fik han langt om længe bevilget den hjælperordning, som loven giver ham ret til. I dag lever han et aktivt og selvstændigt liv, hvor han kan fokusere på sin it-uddannelse og sin fremtid – uden at være afhængig af sin families hjælp i det daglige.

Mohammads fortælling er en redigeret og opdateret udgave af en artikel skrevet af Søren Malthé Nielsen i 2021 og udgivet på muskelsvindfonden.dk

Torsten Gejl:

Danmarks retssikkerhed er ikke rød, blå eller grøn.

Retsløshed er et vilkår i Danmark, mener Torsten Gejl. I sin hverdag som social- og beskæftigelsesordfører for Alternativet har han gennem ti år været på tæt hold af konsekvenserne for samfundets syge og udsatte borgere.

Hvordan kommer du i kontakt med de borgere, der har oplevet uretfærdige og lovstridige afgørelser fra forvaltningerne?

”Som politiker har jeg gennem årene modtaget et stort antal desperate henvendelser fra danskere, der hver især håber, at jeg vil gå ind i deres sag. Det er meget ofte retssikkerheden, der er på spil. De enkelte klager over forkerte og ulovlige afgørelser, som de ikke kan få omgjort, selvom de har loven på deres side. Ofte har sagen været flere år og indeholder flere hundrede dokumenter.”

Hvad kan du som politiker stille op med deres henvendelser?

”Vi kender allesammen standardsvaret, at som politiker kan jeg ikke gå ind i enkeltsager. Men selvfølgelig kan man gøre det. Man kan undersøge sagen for at se, om reglerne skal ændres. Man kan kritisere forkerte eller ulovlige afgørelser offentligt. Man kan mødes med lokalpolitikere fra sit parti, der har været med til at træffe afgørelser, der er ulovlige eller forkerte.”

”Som politiker kan man sagtens gå ind i sager. Jeg mener faktisk, at mange politikere fra partier, hvor der sidder over 15 politikere, burde bruge tid på at undersøge grelle enkeltsager. For mit eget vedkommende sker det sjældent. I et mindre parti med færre ressourcer, mener jeg, at jeg gør bedst nytte ved at prøve at ændre loven til gavn for tusinder af mennesker end ved at gå ind i ti enkeltsager, hvoraf jeg måske kan påvirke to. Jeg ønsker at lave lovgivning, der genskaber retssikkerheden for den almindelige dansker.”

Dansk forvaltningsdomstol

Hvad skal der så til for at give borgerne retssikkerheden tilbage?

”Vi må og skal gøre op med, at det i Danmark er stort set umuligt at få staten til at dømme det offentlige. Og at det er nærmest umuligt for en borger at vinde over de offentlige myndigheder gennem en retssag. Efter min og Alternativets mening er det kun muligt, hvis vi indfører en forvaltningsdomstol i Danmark, ligesom de har i alle de øvrige EU-lande.”

”En forvaltningsdomstol er en formel retslig instans, hvor der sidder dommere for bordenden, som kan dømme kommunerne i en retssal, når de laver ulovlige beslutninger, der ødelægger danskernes liv. Det betyder, at en række sager vil blive prøvet, og hvis kommunerne bliver dømt, vil de ophøre med at lave samme ulovligheder igen. Det er en retslig instans, hvor det er billigt og let tilgængeligt for danskerne at få ført deres sager, ligesom borgernes dokumentation vil blive taget alvorligt og be-

handlet professionelt, og borgerne kan få lov til at føre vidner.”

Hvorfor laver de offentlige myndigheder, især kommunerne, så utroligt mange ulovlige afgørelser?

„Netop om de spørgsmål foreligger der faktisk en helt dugfrisk undersøgelse fra Statsrevisorerne. Den er også omtalt her i De retsløse. Man må sige, at Statsrevisorerne giver Ankestyrelsen krads kritik af nærmest alt, lige fra uendelige sagsbehandlingstider over mangelfuld dokumentation til manglende sanktionering af kommuner, der træffer ulovlige afgørelser.“

“

**Sikring af danskernes
retssikkerhed handler om
moral og etik, og det er
egentlig ikke politik.**

”På et afgørende sted mener jeg dog, at Statsrevisorerne rammer forkert. Jeg vil nemlig gerne anfægte, ”at lovbruddene oftest sker som følge af dårlig kvalitet i sagsbehandlingen og ikke bevidste beslutninger fra kommunalbestyrelsens side”.

Kassetænkning i kommunerne

Hvad skyldes dit forbehold?

”Jeg har en mistanke om, at langt de fleste ulovlige afgørelser giver kommunerne en økonomisk fordel i form af en besparelse. Selv har jeg aldrig set en ulovlig afgørelse, der gik i borgere-ns retning. Og hvem har nogensinde hørt om en ulovlig kommunal afgørelse, som gav et menneske med handicap for meget hjælp? Eller som gav et barn tilbage til sin familie og sikrede den nødvendige støtte til, at familien kunne hænge sammen og

lave godt forældreskab?”

Det kaldes ”kassetækning”. Og jeg forstår ikke, hvorfor Statsrevisorerne ikke engang anerkender mistanke om kassetækning som en mulighed. Man skriver bare, at lovbruddene ikke er bevidste handlinger fra kommunens side.”

Men hvorfor sanktionerer Ankestyrelsen ikke kommunerne, når de laver ulovlige afgørelser, så det får en præventiv virkning?

”Måske dækker Ankestyrelsen i virkeligheden over kommunerne for at dække over sig selv? Det kan være en nærliggende tanke i al den stund, at kommunerne er repræsenteret i Ankestyrelsens bestyrelse. Hvis det forholder sig sådan, er der tale

“

om en form for bevidste beslutninger fra kommunernes side. Og så er det hele pludselig meget mere alvorligt.”

Den eneste måde at genskabe retssikkerheden på, er at indføre en forvaltningsdomstol i Danmark. Ligesom de har i alle de øvrige EU-lande.

”Selv tror jeg, at kassetækning går som en rød tråd gennem de ulovlige kommunale afgørelser. Det har jeg tænkt mig at undersøge og komme til bunds i. Men uanset om det er kassetækning eller dårlig kvalitet i sagsbehandlingen, der får kommunerne til at træffe så mange ulovlige beslutnin-

ger, så dur det ikke, at Ankestyrelsen omgør tusinder af forkerte og ulovlige kommunale beslutninger uden at sanktionere en eneste kommune. For så fortsætter kommunerne jo tydeligvis bare ulovlighederne.

Morgenluft i Folketinget

Kan Alternativet finde opbakning i Folketinget til at løse problemerne?

”Som Folketinget er sammensat lige nu, er et flertal stemt for at lappe videre på et dysfunktionelt system. At bevare Ankestyrelsen med nye beføjelser eller kræve kortere sagsbehandlingstider, osv. Men jeg vejrede morgenluft, da jeg i Folketinget 1. juni 2023 fremlagde et forslag om at lave et forslag til en dansk forvaltningsdomstol, som Folketinget så kunne tage stilling til.

Her viste det sig, at sikring af danskernes retssikkerhed ikke hører til i en bestemt side af Folketingssalen. Det er ikke rødt, blått eller grønt. Det handler om moral og etik, og det er egentlig ikke politik. Hele oppositionen lige med undtagelse af konservative stemte for.

Så jeg genfremsætter selvfølgelig forslaget så snart, vi har en ny regering, hvor der sidder partier, der stemte grønt til forslaget i juni 2023. Og hvem ved, måske jeg fremsætter det før.

Sofies fortælling:

I en alder af 2 år er Sofies søn nu i sin tredje plejefamilie.

For at skærme sine to børn beder Sofie Dalgaard om kommunens hjælp til at bringe dem i sikkerhed efter en voldsom hændelse. Kommunen bevilger børnene midlertidig anbringelse – men i stedet for at Sofie får børnene tilbage, hvirvles hun ind i et vanvittigt forløb.

I 2021 beder Sofie sin kommune om hjælp til at få sine børn i sikkerhed. Der har været en hændelse *), som hun ikke ønsker, de skal udsættes for, hvis den skulle gentage sig, hvad den ikke gør. Men da faren er drevet over, og alt ånder ro igen, vil kommunen ikke udlevere børnene! Den opretholder anbringelsen med baggrund i gamle akter tilbage fra Sofies barndom, hvor hun selv var anbragt.

Nyfødt skal anbringes

”Oven i dette bliver jeg gravid og venter mit tredje barn. Kommunen ønsker at anbringe ham direkte efter fødslen, hvad jeg modsætter mig. Jeg beder om, at vi kan komme på mor-barn hjem eller i parallelpleje, hvilket betyder, at man bor hos en fa-

milie. På det tidspunkt er det ikke lovligt at træffe beslutning om anbringelse umiddelbart efter fødslen, før barnet er født. Dette foregår i 2022, hvor ”Børnene Først” er blevet aftalt, en reform, som skal hjælpe udsatte børn, unge og deres familier tidligt, så de rigtige indsatser sættes i gang, før problemerne vokser sig for store. Aftalen skal lægge op til Barnets Lov, som trådte i kraft 1. januar 2024.”

Sagsbehandlerne bad hospitalet sætte min fødsel i gang, så de kunne komme på juleferie!

”Nå, min søn skulle komme til verden 9. december, men han havde ikke travlt. Ved et tilfælde opdager jeg på Sundhed.dk, at sagsbehandlere har skrevet til Hillerød Hospital og bedt om at få min fødsel sat i gang, så de kan komme på juleferie. Desuden oplyser de, at det også er mit ønske. Men heldigvis afviser hospitalet at sætte min fødsel i gang uden medicinske årsager. Min

søn blev født den 20. december 2022, og vi kom i parallelpleje i en akut anbringelse.”

”Hele min sag har været på Radio24syv gennem en periode i 2023. Her er det dokumenteret, at der er foregået et utal af lovbrud og er blevet opsat usaglige mål i handleplanen for mig som mor. Fx at jeg skal have ordnet tænder, have nye briller, mm. Der opsættes mål, så man kan arbejde hen imod at få børnene hjem igen – der skal altid arbejdes mod hjemgivelse.”

Tre plejefamilier på to år

”Min søn er fortsat anbragt. I en alder af to år er han nu i sin tredje plejefamilie. Den første var akut, og den anden kunne

ikke tage vare på min søn. Han er normalfungerende, men gik tilbage i udvikling og ville ikke spise. Kommunen opretholder anbringelsen, til trods for at jeg har ham hjemme på samvær hver anden mandag uden støtte eller andre foranstaltninger, samt at der ikke er nogen anmærkninger fra kommunen.”

”Jeg kæmper fortsat for mine børn, som jeg har en rigtig god relation til.”

**) Redaktionen er bekendt med episoden, som Sofie Dalgaard ikke ønsker at beskrive i detaljer i denne bog af hensyn til sine børn.*

Statsrevisorerne retter kritik mod Ankestyrelsens tilsyn med kommuner og regioner

Utilfredsstillende! Sådan lyder dommen over Ankestyrelsens tilsyn på socialområdet, som det fremgår af Rigsrevisionens beretning til Folketinget fra juni 2025. Lang sagsbehandling, mangelfuld dokumentation og opfølgning. Det er nogle af kritikpunkterne i forbindelse med tilsynets manglende brug af sanktioner, når kommuner og regioner begår lovbrud, der kan have stor betydning for den enkelte borgers liv og for retssikkerheden.

Ankestyrelsens tilsyn er en selvstændig og uafhængig enhed, som skal sikre, at kommuner og regioner overholder loven på bl.a. socialområdet. Ressortmæssigt hører det hjemme under Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

I juni 2024 bad Folketingets socialudvalg statsrevisorerne om at bistå ved en undersøgelse af Ankestyrelsens tilsyn med, om kommuner og regioner i praksis følger lovgivningen på socialområdet, og hvordan Ankestyrelsen håndterer tilfælde, hvor loven ikke er overholdt.

Der er flere eksempler på, at der kan ske lovbrud i kommunernes sagsbehandling på socialområdet. Fx på børneområdet, hvor kommunerne har problemer med at overholde centrale lovkrav i en række sager om udsatte børn og unge. Men det gælder også voksenområdet, hvor Ankestyrelsen omgør en relativ stor andel af de sager, hvor borgere klager over kommunens støtte, fremgår det af indledningen i Rigsrevisionens beretning om undersøgelsens formål og konklusion.

”Der er risiko for, at borgere ikke får den hjælp og støtte, som de har ret til, når en kommune eller region ikke overholder loven. Ankestyrelsens tilsyn skal være med til at sikre borgernes retssikkerhed bl.a. på socialområdet.”

Mulig ulovlig praksis

På statsrevisorernes anmodning igangsatte Rigsrevisionen en undersøgelse, der i juni 2025 mandede ud i en beretning afgivet

til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger.

“

I beretningen konkluderer Rigsrevisionen:

Der er flere eksempler på, at der kan ske lovbrud i kommunernes sagsbehandling på socialområdet.

”Statsrevisorerne finder Ankestyrelsens tilsyn med kommuner og regioner på socialområdet utilfredsstillende. Tilsynet er præget af lange sagsbehandlingstider samt mangelfuld dokumentation og opfølgning, hvilket kan have betydet, at kommuner

og regioner har udøvet en ulovlig praksis på socialområdet. Dette kan have store konsekvenser for den enkelte borgers liv og retssikkerhed.”

”Statsrevisorerne konstaterer, at Ankestyrelsen alene anvender vejledende udtalelser over for kommuner og regioner som reaktion på ulovlig administration på socialområdet og ikke sanktioner som fx tvangsbøder. Dette skyldes især, at lovbruddene oftest sker som følge af dårlig kvalitet i sagsbehandlingen og ikke bevidste beslutninger fra kommunalbestyrelsens side. Lovgivningen gør det vanskeligt for tilsynet at anvende sanktioner i sager på socialområdet.”

Kun 33 pct. af sager blev undersøgt

Blandt undersøgelsens resultater lægger statsrevisorerne bl.a. vægt på, at tilsynet primært baserer sig på redegørelser fra kommuner og regioner. Tilsynet ser kun kommunens eller regionens version af sagen og ser sjældent dokumentation for, at en kommune eller region retter op på et ulovligt forhold.

Tilsynet har samlet afvist 1.114 sager og undersøgt 555 sager i perioden 2018-2024. Det svarer til, at 67 pct. af sagerne er blevet afvist, og 33 pct. er blevet undersøgt. 1.054 ud af de 1.114 afviste sager er afvist, fordi tilsynet ikke har fundet anledning til at undersøge sagen, de resterende 60 pga. manglende kompetence.

Behandlingstid et år

Statsrevisorernes undersøgelse viser, at Ankestyrelsens tilsyn ikke levede op til sin forventede sagsbehandlingstid på otte måneder i 34 pct. af sagerne i 2023 og i 25 pct. af sagerne i 2024. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for de undersøgte sager var ca. et år, fremgår det af beretningen.

Statsrevisorerne er enige i Rigsrevisionens anbefalinger om, at Ankestyrelsens tilsyn bør overveje at indhente dokumentation og følge mere systematisk op på afsluttede sager. At fastsætte reelle målsætninger for sagsbehandlingstiden, som bør være forskellig for de sager, som afvises, og de sager, som undersøges, er andre anbefalinger, der skal rette op på tilliden til tilsynet.

Kilde: Rigsrevisionens beretning afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger, juni 2025 – 18/2024

Janes fortælling:

Jane fik medhold: A-kassens sagsbehandling er kritisabel.

Efter en lang årrække på arbejdsmarkedet får Jane afslag på dagpenge, da hun bliver ledig. Ifølge hendes a-kasse og hendes seneste arbejdsgiver er der ikke et arbejdsmarked til rådighed for hende. Kan Jane på den baggrund miste sin dagpengeret?

Tidligt i barndommen fik 43-årige Jane diagnosen koncentrations- og opmærksomhedsbesvær (add). Hun blev sat i medicinsk behandling og har siden gennem sit liv være fuldstændig vel fungerende, om end hun måske kan betegnes som “kognitivt udfordret”. Janes forældre, der begge er akademikere, har altid gjort en stor indsats for, at deres datter skulle leve så “normalt” som muligt, uden at involvere sociale myndigheder.

Jane har gået i en almindelig folkeskole og bestået folkeskolens afgangsprøve i dansk. Som mange andre teenagepiger gik hun til ridning. I dag er hun medlem af en roklub og ror jævnlgt. På alle måder klarer hun sig selv i dagligdagen.

Stabilt i arbejde

Lige siden hun var ung, har Jane haft arbejde, og hun har også været meget aktivt jobsøgende. I perioden 2001-2017 var hun postomdeler i samme område, og efter to ugers introduktion til jobbet fungerede hun selvstændigt helt på lige fod med sine kolleger. Hun var mødestabil med et minimalt sygefravær, respekteret for sine altid korrekte postafleveringer med glade kunder (hvad der udløste en del julegaver hvert år). Jane var glad for og stolt af sit arbejde; men da der skete store nedskæringer i virksomheden, blev hun som overenskomstansat pludselig afskediget pga. sin relativt høje anciennitet med god løn og pensionsordning.

I 2018-2019 havde Jane forskelligt sæsonarbejde, blandt andet som reklamebud. Fra 2020 til 2022 var hun medarbejder i et bageri og varmt køkken. Hun var glad for arbejdet, og fungerede selvstændigt på linje med kollegerne. Igen med høj mødestabilitet, minimalt sygefravær, og gode relationer til både ejeren og kolleger. En af kollegerne tilbød sågar at ville fortælle om Janes gode indsats til a-kassen og jobcenteret, da ejeren desværre lukkede sit firma med ca. 25 ansatte pga. stigende omkostninger og bindende langtidskontrakter med kunder, der gav underskud i virksomheden. Ejeren sørgede for, at Jane fik ansættelse i et andet bageri.

Søgte tilskud i hemmelighed

På sin nye arbejdsplads blev Jane ansat ordinært med ansættelseskontrakt. Hendes job bestod i at pakke glutenfrit brød og kager, som blev produceret af tre-fire kolleger. Det handlede typisk om at hente varerne fra frost, pakning/etikettering i æsker af forskellig størrelse og endelig retur på frost i papkasser. I den første tid fik Jane grundig instruktion, og dernæst klarede hun opgaverne selvstændigt i godt tempo. Men hendes arbejdsgiver var af anden mening. Uden Janes vidende søgte han Janes kom-

mune om tilskud til en personlig assistent for Jane, og fik bevil-
liget en medarbejder i ti timer om ugen. Han har ligeledes søgt
om sygedagpengerefusion fra første sygedag. Men arbejdsgi-
verens ansøgninger havde Jane intet kendskab til. Hun husker
ikke at have underskrevet
noget om det og, vigtigst af
alt måske, har hun på intet
tidspunkt haft nogen per-
sonlig assistent.

“

**Det er meget usandt,
at jeg har skullet have
mere støtte over tid. Jeg
har jo slet ikke fået nogen
personlig støtte!**

Jane kommer godt ud af
det med sine kolleger; men
jobbet udvikler sig alligevel
meget negativt på grund af
arbejdsgiveren, der gene-
relt har et dårligt forhold til
sine ansatte, skælder ud og
råber. Bageriets fysiske ar-
bejdsmiljø fungerer heller
ikke godt. På sommerdage

er der ekstremt varmt i bageriet, og om vinteren meget koldt.
Der er skimmel flere steder, som giver de ansatte hovedpine.

Står ikke til rådighed

Efter to år i jobbet bliver Jane opsagt med 14 dages varsel. Da
hun søger dagpenge, får hun en kedelig overraskelse: Hendes
a-kasse vurderer nemlig, at hun ikke står til rådighed og giver
afslag på hendes ansøgning om dagpenge. I afslaget står der, at
der ikke findes et arbejdsmarked for Jane.

I afslaget henvises til lovbekendtgørelse nr. 1590 §38:

§ 38. A-kassen skal undersøge og vurdere et medlems rådighed,
hvis der opstår tvivl om rådigheden for arbejdsmarkedet.

Og § 16 stk. 2 – Konsekvenser

§ 16. Et medlem kan ikke få dagpenge, så længe medlemmet ikke har bopæl og opholder sig i Danmark, jf. § 4, ikke er tilmeldt som arbejdssøgende, jf. § 6, eller ikke kan overtage arbejde eller deltage i samtaler, aktiviteter eller tilbud, jf. §§ 7-12.

Stk. 2. A-kassen kan ud fra en konkret rådighedsvurdering, jf. § 38, træffe afgørelse om, at medlemmet skal opfylde et arbejdskrav, jf. § 43, stk. 2, for igen at kunne få dagpenge.

To versioner om arbejdsindsats

I sit afslag på dagpenge henviser Janes a-kasse til udtalelser fra hendes arbejdsgiver:

”Din arbejdsindsats var meget svingende alt efter, hvordan du havde det psykisk. Du havde meget fravær og mødte mange gange grædende op på arbejde. Kommunikationen mellem dig og lederen blev med tiden også besværet.”

Desuden skriver a-kassen: ”Han oplevede, at du fik flere udfordringer med tiden, hvor du var ansat. Hans vurdering, efter at have dig ansat i to år, er, at du har behov for mere støtte end hidtil. Fordi arbejdsgiver vil dig det bedste, ser han det ikke muligt for dig at kunne begå dig på det ordinære arbejdsmarked.”

Janes version er meget anderledes og modsiger arbejdsgiverens udlægning:

”Pakkeopgaverne har over tid altid været ret konstante, meget rutinemæssige. Det er ikke sandt, at jeg har haft problemer med at løse disse opgaver – det er ikke raketvidenskab! Det er meget usandt, at jeg har skullet have mere støtte over tid. Jeg har jo slet ikke fået nogen personlig støtte! Jeg har aldrig grædt ved arbejdsdagens start, men er flere gange de seneste måneder mødt op med mavepine af frygt for uforudsigelige arbejdsgiver-

hændelser den forestående arbejdsdag.”

Alligevel meddeler a-kassen i sit afslag på dagpenge i november 2024: ”Som dagpengemodtager skal du stå til rådighed på et aktuelt arbejdsmarked. Vi vurderer, at der ikke findes et reelt arbejdsmarked, hvori du kan stille dig tilstrækkelig til rådighed.”

Presset til underskrift

Da Jane ikke får forelagt afgørelsen, inden a-kassen træffer den, klager hun og redegør for sine job. Hun skriver bl.a.:

”Jeg var ikke bevidst om, at virksomheden havde fået løntilskud det første halve år, eller at virksomheden derefter havde fået tilskud til ti timers personlig assistent ugentlig. For et års tid tiden bad arbejdsgiver mig underskrive et stykke papir, som jeg ikke fik lov til at læse i første omgang. Det nægtede jeg og fik så set, at det var en forlængelse af en aftale med kommunen om ti timers personlig assistance. Det nægtede jeg så også, da det jo var meget usandt. Så fik jeg klar besked om så ”her og nu” at få skrevet under. Det gjorde jeg så under protest, da jeg frygtede det værste ved ikke at skrive under.”

Om arbejdsgiverens ansøgning om løndækning fra hendes første sygedag, skriver Jane:

”I 2023 fik jeg et sår på den ene kind. Min læge gav mig straks penicillin mod rosen og påbud om at blive hjemme fra arbejde resten af ugen. En eller to gange har jeg haft diarré om natten pga. madforgiftning og sygemeldt mig dagen efter. I øvrigt har jeg ikke haft sygefravær.”

I 2024 har Jane højst haft to dages sygefravær; men i sommer fik hun en henvendelse fra kommunen om at underskrive en blanket, så hendes arbejdsgiver kunne få løndækning fra første sygedag. Om kommunen henvendte sig af egen drift eller på

vegne af arbejdsgiver, er uvist. Hvad arbejdsgiver måtte have oplyst om større sygefravær, er ikke i overensstemmelse med virkeligheden. Kommunen tog ikke hensyn til Janes indsigelse, så hun skrev meget modvilligt under.

Det er kommet bag på både forældrene og Jane, at systemet betragter hende som handicappet. “Det ord er aldrig blevet brugt før”, siger Janes far.

Medhold til Jane

Jane bad om en samtale med fagforeningen. Hun har været medlem siden 2001 og har også betalt til a-kassen gennem alle årene. Samtalen blev gennemført primo januar 2025. Fagforeningen vil hjælpe hende med at få arbejde og foreslog Jane at rette henvendelse til en socialrådgiver.

Jane fik en samtale med en socialrådgiver fra fagforeningen, der tog sig tid og gav Jane følelsen af, at her var et menneske, der fuldt forstod problemet og var på hendes side. Socialrådgiveren skrev et supplement til Janes klage og sendte det som bilag til Center for Klager om Arbejdsløshedsforsikring (CKA).

Primo marts 2025 modtog Jane afgørelsen fra CKA:

“Vi er kommet frem til:

Du har ret til dagpenge fra og med den (dato for første dag i ledighed)

A-kassens sagsbehandling er kritisabel.

Det betyder, at vi ændrer a-kassens afgørelse.

Vi har sendt en kopi af afgørelsen til a-kassen.”

Ved redaktionens afslutning var Jane endnu ikke kommet i job.

Systemet beskytter forurenerne – ikke havet

Det danske havmiljø er under pres, og det er ikke kun naturens kræfter, der bærer skylden. En voksende mængde dokumentation viser, at myndighederne – både lokalt og nationalt – i årevis har set igennem fingre med ulovlig import og udledning af stærkt forurenede spildevand fra virksomheden RGS Nordic i Agersø Sund, der ligger på Stignæs på Sjælland. Siden 2004 har Foreningen Rent Havmiljø Nu forsøgt at råbe systemet op.

Tre af frontfigurerne, Henrik Toft Jensen, Søren-Anker Jensen og Jan Rasmussen, fortæller her om foreningens kamp mod systemets passivitet, havets forfald og myndighedernes påfaldende samarbejdsvilje med en af landets mest forurenende virksomheder. Hvis ikke vi gør noget, hvem gør så? spørger de.

Hvordan begyndte jeres engagement i sagen?

Henrik: ”Vi har i mange år kendt til udledningerne fra IWS (tidligere RGS Nordic). Det begyndte med, at vi blev gjort opmærk-

somme på, at der kom spildevand fra olieindustrien i Norge til Danmark. Fiskere fra Agersø oplevede, at der ikke længere var liv i det område, hvor spildevandet blev udledt. Vi begyndte at tage bundprøver og observere. Det, vi fandt, var slående: mud-

”

Det hele peger i retning af, at systemet hellere vil beskytte virksomhedens økonomiske interesser end miljøet.

deret var sort, ildelugtende og uden liv. Sammenlignet med et sundt havmiljø, som fx ved Bagenkop på Lange-land, var det tydeligt, at noget var helt galt.”

Søren: ”I begyndelsen havde vi tillid til, at myndighederne ville reagere, når vi dokumenterede forholdene. Vi troede, det ville være nok at vise, at havbunden var død, og at tilladelser blev overtrådt. Men det stod hurtigt klart, at både Miljøsty-

relsen og Slagelse Kommune enten ikke ville eller ikke kunne gribe ind. Det motiverede os til at grave videre – og det, vi fandt, rystede os.”

Systematisk overskridelse af grænseværdier

Hvad er det centrale problem i jeres optik?

Jan: ”At vi har at gøre med en virksomhed, der i årevis har importeret spildevand – først fra Norge, nu også fra Sverige og Tyskland – og som udleder det i havet, uden at det lever op til de gældende miljøkrav. Og det sker åbenbart med myndighedernes velsignelse. Både Slagelse Kommune, som var tilsynsmyndighed frem til september 2023, og Miljøstyrelsen, der overtog ansvaret herefter, har kendt til problemerne og gjort alt for lidt – eller direkte medvirket til at dække over dem.”

Henrik: ”Man skal forstå, at det her ikke handler om små afvigelser eller tekniske fejl. Det handler om systematisk overskridelse af grænseværdier, manglende målinger, hemmeligholdelse af leverandører og fortynding af spildevand med grundvand – for at kunne „overholde“ kravene. Det hele peger i retning af, at systemet hellere vil beskytte virksomhedens økonomiske interesser end miljøet.”

Forældet miljøgodkendelse

Hvilken dokumentation har I fundet?

Søren-Anker: ”Vi har fået adgang til et stort antal aktindsigter – hundredvis af sider – som dokumenterer, hvordan Slagelse Kommune ikke har revurderet virksomhedens miljøgodkendelse siden 2008, selvom loven kræver det hvert 10. år. PFOS-grænseværdier blev skærpet i 2018, men virksomheden må stadig udlede som i 2008. Miljøstyrelsen har selv sagt, at de ikke har kendskab til nogen godkendt blandingszone i Agersø Sund; men alligevel beregnes alle udledninger som om, en sådan findes. Det er ulovligt!”

Jan: ”Og så er der det med importtilladelserne. Vi har anmeldt flere konkrete tilfælde, hvor skibet Northern Skagerrak har sejlet direkte fra Gøteborg til IWS – uden at der findes nogen importtilladelse fra Sverige. MARPOL-reglerne, som vedrører forebyggelse af forurening fra skibe, er tydelige: skibene må ikke udlede spildevand i danske farvande, og hvis spildevandet sejles i land i andre lande end i Danmark, kræves en importtilladelse. Alligevel sker det – igen og igen!”

Henrik: ”Derudover har vi dokumenteret, at der er målt op til 2.820 µg/l barium i udløbet fra rensningsanlægget hos IWS – det er langt over det tilladte. Ved en fortynding på 70 (som i øvrigt kun er lovlig, hvis der er en blandingszone), måtte der maks. være 406 µg/l. Det er altså mere end 5,5 gange over grænsen. Al-

ligevel får virksomheden lov til at fortsætte.”

Juridisk og miljømæssig katastrofe

I nævner blandingszoner. Hvad er det?

Søren-Anker: ”En blandingszone er et område omkring udledningspunktet, hvor man tillader højere koncentrationer af forurenende stoffer, fordi man antager, at de bliver fortyndet i havet. Det kan give mening i teorien – men kun hvis området er godkendt som blandingszone, og kun hvis koncentrationerne uden for zonen stadig overholder miljøkvalitetskravene. I Ager-sø Sund er der ingen godkendt blandingszone, men alligevel bruges tekniske beregninger, som om der er. Det er en juridisk og miljømæssig katastrofe.”

Henrik: ”Og det er ikke kun os, der mener det. Professor emerita Ellen Margrethe Basse har i flere juridiske vurderinger gjort det klart, at den danske praksis ikke er i overensstemmelse med EU’s vandrammedirektiv. Kammeradvokaten sagde det samme i en vurdering for Miljøstyrelsen – og alligevel vælger Miljøstyrelsen at ignorere vigtige og kompetente rådgivere.”

Hvordan reagerer myndighederne, når I klager eller anmelder?

Jan: ”Enten sker der ingenting – eller også bliver vi mødt med administrative afvisninger. I ét tilfælde søgte vi aktindsigt i, hvem der leverer spildevandet til IWS. Svaret var nej – fordi det kunne skade virksomhedens økonomi! Undskyld mig, men det her er et offentligt godkendt anlæg, der udleder direkte til vores fælles hav. Hvordan kan økonomiske hensyn veje tungere end offentlighedens ret til at vide, hvad der bliver hældt ud i havet?”

Søren-Anker: ”Bare ét eksempel. Vi har klaget over manglende dataindtastning i Kemidata-portalen – fire gange i 2024. Intet skete. Vi har anmeldt ulovlig import – intet skete. Vi har doku-

menteret overskridelser på PFOS, COD, barium og andre stoffer – stadig ingen reaktion.”

Der må placeres et ansvar

Hvad mener I, der bør ske nu?

Henrik: ”Vores tillid til Miljøstyrelsen som tilsynsmyndighed er svækket. Det er nødvendigt med en uafhængig undersøgelse – præcis som den, der er sat i gang i sagen om Nordic Waste. Vi skal have en gennemgang af hele sagskomplekset, alle tilladelser, alle overskridelser og alle undladelser fra både kommune og styrelse. Der må placeres ansvar.”

Søren-Anker: ”Og så skal Folketinget tage stilling. Hvis der stadig administreres efter Troels Lunds dogmeregler fra 2015 om, at vi ikke må stille strengere miljøkrav end EU's minimum, så må vi diskutere det åbent.

For hvis det betyder, at Danmark ikke kan beskytte sit eget havmiljø, så er der noget grundlæggende galt. Desværre er centrale passager fra disse dogmeregler skrevet ind i det nuværende regeringsgrundlag fra 2022. Regeringen vil ”have fokus på at undgå utilsigtet overimplementering af EU-regler. Vi skal fortsat overholde de EU-regler, vi er forpligtet til, men samtidig have et systematisk

fokus på implementering af erhvervsrettet EU-lovgivning, så vi undgår restriktive regler til skade for danske virksomheder og arbejdspladser...” (regeringen: Ansvar for Danmark, 2022,

“

Hvordan kan økonomiske hensyn veje tungere end offentlighedens ret til at vide, hvad der bliver hældt ud i havet?

side 26). Dogmereglerne ser ud til at begrænse Miljøministeriets, Miljøstyrelsens og Miljøministerens handlemuligheder.”

Jan: ”Endelig skal der være transparens. Der skal måles, der skal offentliggøres, og der skal reageres på overskridelser. Det nytter ikke noget, at virksomheder selv får lov at vælge måle-metoder, fortolke grænseværdier og tilbageholde leverandør-oplysninger. Havet skal ikke være skraldespand for den europæiske olieindustri.”

Vi har dokumentationen

Hvad motiverer jer til at fortsætte?

Henrik: ”Havet har ingen stemme. Men vi ser konsekvenserne – ikke bare i bundprøverne, men i hele det marine økosystem. Hvis vi ikke gør noget, hvem skal så?”

Søren-Anker: ”Vi ved, at vi har ret – og vi har dokumentationen. Så vi stopper ikke, før det her bliver taget alvorligt.”

Jan: ”Det handler om miljø-ret, om embedsansvar – men også om noget helt grundlæggende: at vi ikke accepterer, at nogen sætter økonomisk gevinst over naturens og borgernes retssikkerhed.”

Henrik: ”Vi gør det for havet – og for dem, der kommer efter os. Systemet bør sikre lov og ret, myndighederne bør gribe ind, når der er overtrædelser.”

En omsorgssøsters fortælling

Hun kan jo bare komme på institution!

Her er en fortælling om to søstre, Mette og Lone Friis. Førstnævnte, en 32-årig lærer med mand og to små børn, påtager sig at skabe et hjemligt liv for sin syge storesøster. Lone er ni år ældre end sin søster og har cerebral parese og autisme. Tidligere fungerede søstrenes mor som omsorgsperson, men da hun dør i 2008, står valget for Mette mellem en institutionsanbringelse af Lone eller selv at stå for omsorgen mod at få hjælp fra kommunen.

På et tidspunkt opgiver Mette sit job som lærer og får tildelt løn-kompenserende ydelse. Kommunens assistance reduceres til hjemmehjælp og beskæres i årenes løb. Lige nu kan Mette som omsorgsperson ikke tage på ferie med sin familie uden at tage sin syge søster med. Kommunen vil ikke vil bevilge en handicaphjælper, mens de er væk. ”Hun kan jo bare komme på institution”, lyder sagsbehandlerens respons.

I årenes løb har omsorgssøsteren oparbejdet en kæmpe viden om lovgivning, for at hun kan få den hjælp med den syge, som der er behov for, og som loven om retssikkerhed foreskriver.

Hun har klaget til Ankestyrelsen flere gange, og sagen er blevet sendt til genbehandling i forvaltningen, som ser sig mere og mere gal på hende. Det hele får karakter af en magtkamp mellem en borger og en myndighed, hvor det fremstår som om, at myndigheden vil sætte skøn over ret.

Mette fortæller om livet med Lone:

”Lone har cerebral parese og autisme som følge af den meningitis, hun blev ramt af, da hun var fem måneder gammel. Hendes udviklingstrin svarer til et barn på 3-9 måneder. Denne arv giver glæder, sorger, vrede, frustrationer, søvnløse nætter, fysisk ubehag og psykisk nedslidning. Den kræver tålmodighed fra omgivelserne, et kæmpe lovkendskab og en kamp for livet i flere dimensioner.”

”Min søster er i dag 65 år, og jeg er heldigvis ”kun” 56, for det kræver sit at sikre en udviklingshandicappet person de rettigheder, hun har krav på ifølge lovgivningen og konventionerne. Da vores mor var død, fik vi tilbudt en BPA-ordning – Brugerstyret Personlig Assistance – efter § 95 stk. 3. Senere ændres ordningen til en kontanttilskudsordning og reduceres til hjemmehjælp. Til at begynde med fik vi dækket 14 timer i døgnet med kontant tilskud til ansættelse af hjælpere. Vi valgte selv at dække nattetimerne uden økonomisk kompensation, da vi ikke følte det nødvendigt at få penge for den opgave.”

Ingen hjælp til overvågning

”I 2017 vender stemningen i kommunens forvaltning. De meddeler, at de vil ændre ordningen, så min søster kun kan kompenseres med 3,5 times hjælp dagligt for sine funktionsnedsættelser. De resterende timer er ren overvågning! Kommunen forventer altså, at vi selv skal stå for overvågningen. Vi aner ikke vores gode råd og fægter i blinde. Vi finder ud af, at lovgivningen er dårligt gennearbejdet og ikke formår at efterleve intentionen med den. Det affødte en højesteretsdom i maj 2015, som sagde,

at der ikke måtte være overvågning i den type hjælperordning, som min søster har. Derfor øjner kommunerne en mulighed for at spare. Det kæmper alle, som har ordningen, fortsat med. For alle, som har hjælp efter servicelovens § 95 stk. 3 kan ikke efterlades alene, da de mangler evner til at klare sig selv. Så har man har ret til en BPA efter § 96, som skal dække alt, der gør, at livet kan leves, hvad enten det er ferier, job, besøg hos familie, i biografen, m.m.”

“

Ordninger under pres

”Denne ordning prøver kommunerne nu at udhule og forringe. Mange har fået ændret deres bevilling, så de ikke kan rekruttere og fastholde personale. Begge ordninger er under voldsomt pres, og vi har været udsat for lidt af hvert. Forvaltningen har ikke interesse i at belyse sagen på en

måde, der sikrer, at min søster kan få den hjælp, hun behøver. Jeg kæmpede mod vindmøller, men lykkedes til sidst med at få dem til at komme og være med på en typisk dag, hvilket ellers i første omgang blev afvist med den begrundelse, at det ikke var muligt, når min søster ikke var på institution.”

Forvaltningen mødte talstærkt op – socialchefen, en jurist, en visitator, en mellemleder og en sagsbehandler. På den anden side af bordet sad jeg med min hjerneskadede søster, som dimsede med sine gavebånd.

”Forvaltningen mødte talstærkt op – socialchefen, en jurist, en visitator, en mellemleder og en sagsbehandler. På den anden side af bordet sad jeg med min hjerneskadede søster, som dimsede med sine gavebånd. Det oplevede jeg som lettere intimide-

rende. Undervejs i mødet siger visitator overrasket: "Underligt nok stemmer vores observationer overens med det, du har oplyst." Var deres udgangspunkt, at vi nok lyver og bare vil rage til os?"

Lovens ånd er at beskytte

"Jeg har gennem årene måttet lægge øre til mangt og meget. Fx "Du har jo selv valgt at have din søster hjemme" – "Du kan bare sige ja til institution" – "Du er årsag til dårligt arbejdsklima i afdelingen" – "Du skal være sød ved mine ansatte" – "Jeg vil henvise til lovens ånd". Her måtte jeg grine, for lovens ånd er at beskytte borgerens rettigheder, også når myndighederne tager beslutninger, der strider mod gældende lovgivning."

"Jeg er også blevet tilbudt et kommunikationskursus. Det takkede jeg ja til. Jeg fandt et internatkursus og insisterede på, at lederen hos kommunen, som jeg kommunikerede med, tog det sammen med mig. Jeg hørte aldrig mere om det!"

"Af sociallovgivningen fremgår det, at det skal sikres, at borgere kan bruge den hjælp, de får tilbudt. Kommunerne har det, der kaldes faktisk-forvaltningsvirksomhed, hvilket betyder, at de fx kan vælge, om man som pårørende omsorgsperson kan blive afløst i hjemmet, eller om ens pårørende sendes på institution."

"Ankestyrelsen sætter ikke spørgsmålstejn ved kommunernes skøn, eller hvordan de er nået frem til skøn og følgende afgørelse. Det betyder, at der kan bevilges hjælp, der ikke kan modtages. Fx når der bevilliges støtte fra skiftende fremmede personer til en borger, der lider af autisme og mangler evner til at gøre sig forståelig. Det har vi, lige som mange andre, utallige eksempler på, og det har store konsekvenser for den enkelte, for familien og i sidste ende for samfundsøkonomien. Min søsters sag kørte frem og tilbage mellem mig, kommunen og Ankestyrelsen i tre år og med fire hjemsendelser til følge, dvs. at Ankesty-

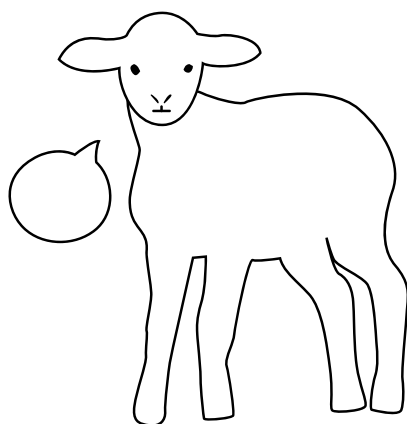
relsen sendte sagen tilbage til kommunen fire gange.”

Til rådighed 24/7

”Handicapsager skal revurderes minimum hver andet år, selv om handicappet ikke ændrer sig til det bedre. Kommunen kommer oftest med forventning om, at der kan reduceres i den handicapkompenserende støtte og hjælp.”

”Jeg har måttet opgive mit job som lærer, da jeg ikke har lyst til at sende min søster på institution. Nu er jeg handicaphjælper for min søster, står til rådighed 24/7 hele ugen og får løn for 40 timer. Vi har en hjælper 30 timer om ugen - men også her skal jeg være til rådighed ifølge lovgivningen! Jeg har altså et ufaglært job, selvom der mangler lærere, og når min søster ikke længere er her, er jeg nok ikke særlig attraktiv på jobmarkedet. Kampen for at sikre ordentlige forhold for min søster, slider så hårdt, at jeg nok ikke længere vil kunne have et fuldtidsjob – jeg er slidt psykisk.”

”Min søster bliver sikret et liv med indhold, fordi jeg sørger for det hele; men jeg har givet afkald på meget. Generelt kæmper jeg for retssikkerhed for borgerne i Danmark for at ”overleve”, og i håb om, at Ankestyrelsen lukkes, og der etableres en forvaltningsdomstol, så vi forhåbentlig kan få vores retssikkerhed tilbage, og lovgivningen bliver overholdt. Alt andet koster kassen på flere måder!”

Dyrene kan ikke tale for sig selv

Principielt er dyr ikke retsløse i Danmark. Men deres retssikkerhed eksisterer kun på papiret, ikke i virkelighedens verden, konstaterer Søren Stig Andersen. Som jurist med speciale i dyrs retsstilling har han i mange år skrevet og talt for bedre beskyttelse af dyrene i en verden, hvor utilstrækkelig indgriben over for overtrædelser af dyrevelfærdsloven er dagligdag, ikke mindst i det industrielle danske landbrug.

Af ph.d., cand.jur. Søren Stig Andersen

Da Folketinget i 2020 stemte den nye dyrevelfærdslov igennem, har det muligvis været med en følelse af, at de nu havde gjort deres for at sikre dyr ordentlig behandling og god velfærd.

Loven bygger nemlig på tilsyneladende ambitiøst formulerede bestemmelser, der i deres ordlyd sikrer, at dyr behandles forsvarligt, og at de beskyttes bedst muligt mod smerte, mv. Hvis der er tale om hold af dyr som fx i landbruget, stiller loven desuden krav om, at dyrene skal behandles omsorgsfuldt, idet der skal tages hensyn til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov.

Derfor kan man ikke sige, at dyr er retsløse. I hvert fald ikke på papiret. Men desværre er lovgivning ikke meget bevendt, når den ikke håndhæves effektivt!

Dyr er uden egen repræsentation

Problemet for dyrene er, at de ikke selv har mulighed for at stille op og gøre lovgivningen gældende. Og i modsætning til, hvad der gælder for børn og andre umyndige, er der heller ikke nogen, der har formel autoritet til at agere på dyrs vegne i retslige sammenhænge. Derfor er dyrene overladt til, at de relevante myndigheder varetager deres interesser. Det gælder især, når Fødevarestyrelsen udfører opgaver i relation til dyrevelfærd, og når politiet og anklagemyndigheden håndterer straffesager. Set fra dyrenes synsvinkel er der en række problemer forbundet med den model.

Fødevarestyrelsen beskæftiger sig med dyrevelfærd i tre situationer. For det første udsteder styrelsen bekendtgørelser, der fastsætter nærmere regler for forskellige typer af dyrehold. Det kan dreje sig om fx grise eller æglæggende høner, men også omfatte zoologiske haver, mv. Bekendtgørelserne kan desuden vedrøre bestemte emner som slagtning, halekupering, kastrati-on og afhorning.

For det andet behandler Fødevarestyrelsen forskellige typer ansøgninger vedrørende hold af dyr. De drejer sig om så forskellige emner som fremvisning af vilde dyr i cirkus eller dispensati-on fra dyrevelfærdslovens tilsynsforpligtelse i forbindelse med oprettelse af naturnationalparker.

Sidst, men ikke mindst, skal Fødevarestyrelsen sikre kontrollen med, at dyrevelfærdslovens regler overholdes – fx i forbindelse med landbrugsmæssigt hold af dyr, slagtning og dyretransporter.

I de nævnte situationer, herunder navnlig ved behandling af ansøgninger og kontrol, står på den ene side mennesker, der kan fremføre synspunkter, som styrelsen er forpligtet til at tage i betragtning. De pågældende har så mulighed for at klage over styrelsens afgørelser.

På den anden side står der ingen til at tale dyrenes sag. For ingen privatpersoner eller dyrevelfærdsorganisationer er parter i sagerne eller har på andet grundlag nogen formel rolle. Der er altså tale om et aldeles skævt forhold, hvor kun den menneskelige – ofte erhvervsrelaterede – interesse kan komme til orde. Den skævvridning har uundgåeligt betydning for, hvordan opgaverne håndteres, uanset hvor pligtopfyldende og ansvarsbevidste Fødevarestyrelsens dyrlæger og andre ansatte ellers måtte være.

Betydningen af den manglende repræsentation af dyrs interesser og fraværet af klageadgang rækker ud over de konkrete sager. Som afledt konsekvens er der således ikke nogen instans, der får adgang til at vurdere, om Fødevarestyrelsens bekendtgørelser i tilstrækkelig grad tilgodeser dyrs interesser i henhold til dyrevelfærdsloven og de EU-regler, som Danmark er forpligtet til at implementere og overholde. Omvendt indebærer klageadgangen for eksempelvis landmænd og deres organisationer, at de enten i relation til konkrete sager eller mere generelt har mulighed for at udfordre de i praksis meget vigtige bekendtgørelser. Indtil videre har domstolene så-

“

Problemet er, at samme person ikke bare er minister for dyrevelfærd, men også skal sikre gode rammer for landbrugserhvervet.

—

ledes kun haft lejlighed til at tage stilling til, om der er for meget beskyttelse af dyr og deres velfærd i bekendtgørelserne, ikke om der er for lidt.

Interessekonflikt i fødevareministeriet

På institutionelt niveau hører Fødevarestyrelsen under Mini-

Det er ikke usædvanligt at møde tidligere embedsdyrlæger, der desillusioneret har forladt deres stilling, fordi de ikke kan stå inde for en myndighedspraksis, hvor dyrevelfærdsloven ikke bliver håndhævet i tilstrækkelig grad.

steriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Dermed er den underlagt fødevareministeren. At en styrelse som Fødevarestyrelsen er organisatorisk placeret under et ministerium og dermed underlagt en politisk ledelse med det overordnede ansvar for ressortområdet, afspejler et grundlæggende princip i det danske parlamentariske system. Problemet er, at samme person ikke bare er minister for dyrevelfærd, men også skal sikre gode rammer for landbrugserhvervet.

Med stærke landbrugsorganisationer og fødevareministre, der i størstedelen af det 21. århundrede er kommet fra det traditionelle landbrugsparti, Venstre, skal man ikke være konspirationsteoretiker for at

forestille sig, hvilke politiske signaler, der meget af tiden udgår fra minister og departement til Fødevarestyrelsen og dens medarbejdere. Det er vanskeligt ikke at komme til at tænke på den gamle talemåde om at sætte ræven til at vogte gæs. Og det er desværre ikke usædvanligt at møde tidligere embedsdyrlæger,

der desillusioneret har forladt deres stilling, fordi de ikke kan stå inde for en myndighedspraksis, hvor dyrevelfærdslovgivningen ikke bliver håndhævet i tilstrækkelig grad.

Opret et dyrevelfærdsministerium

Man kan godt argumentere for det hensigtsmæssige i, at samme minister har ansvar for landbrugsområdet, hvad enten det gælder landbrugsstøtte, fødevarer eller dyrevelfærd. Men den indlysende risiko for interessekonflikter med dyrene som den svage part gør det oplagt at flytte dyreværnsområdet til et andet ministerium. Fx tilbage til Justitsministeriet, eller måske mere naturligt Miljøministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet eller Uddannelses- og Forskningsministeriet. Det kan ske uden vedtagelse af ny lovgivning.

Den optimale løsning ville formentlig være oprettelsen af et egentligt dyrevelfærdsministerium, der alene har til opgave at administrere dyrevelfærdslovgivningen. En lignende model kendes på miljøområdet, hvor oprettelsen i 1971 af et selvstændigt miljøministerium både nationalt og internationalt var noget helt nyt. En model, som sikrede, at forurening af miljøet fik en politisk og forvaltningsmæssig opmærksomhed, som området ikke tidligere havde haft. I dag er det vanskeligt at forestille sig, at miljøområdet skulle høre under fx Erhvervsministeriet, hvilket ellers ville svare til placeringen af dyrevelfærd under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Ingen klageret som offer

Når det gælder straffesager, er det i Danmark som i andre europæiske lande et anliggende mellem staten og gerningsmanden. Et menneskeligt offer eller vedkommendes værge har dog mulighed for at klage over politiets håndtering af sagen i efterforskningsfasen eller fx rejse krav om erstatning. Men et dyr, der er offer for en forbrydelse, har ikke de samme muligheder. Fx har en privatperson eller en dyrevelfærdsorganisation, der

har anmeldt en strafbar overtrædelse af dyrevelfærdsloven, ikke adgang til at klage over politiets eller anklagemyndighedens dispositioner, herunder om at henlægge sagen.

Igen er der ingen grund til at tro, at der er myndighedspersoner – denne gang politifolk eller anklagere – som ikke tager dyrevelfærd alvorligt. Men alt andet lige er der grund til at tro, at den manglende repræsentation af dyrs interesser har betydning, når knappe ressourcer skal prioriteres.

Inspiration fra andre lande

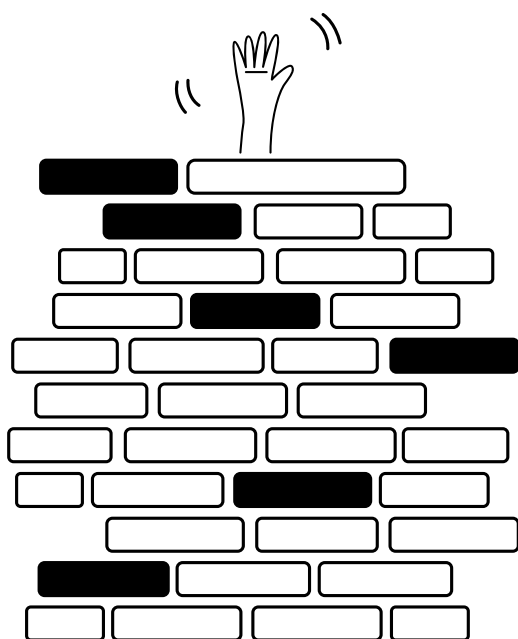
Uanset de organisatoriske rammer vil dyrene fortsat mangle en stemme i forbindelse med den konkrete forvaltning og håndhævelse af dyrevelfærdslovgivningen. Men sådan behøver det ikke at være. Det er således muligt at finde inspiration fra andre EU-lande, hvor dyr på den ene eller anden måde er sikret repræsentation af deres interesser.

Fx har otte tyske delstater indført en klageadgang for dyrevelfærdsorganisationer i spørgsmål om dyrevelfærd. Dette er model, som på tværs af Europa kendes fra miljøområdet, hvor miljøorganisationer i forskellig grad har partstatus i miljøsager. Årsagen til dette fælles fodslag på miljøområdet skal ikke mindst søges i Århuskonventionen, der omhandler adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet. Konventionen, som i 1998 blev vedtaget i FN-regi (UNECE) og bl.a. er tiltrådt af alle EU-lande samt også EU selv, må siges at have været en stor succes. De hensyn, der lå bag Århuskonventionen, gør sig også gældende på dyrevelfærdsområdet: Civilsamfundet bør have adgang til at varetage interesser, som beskyttelsesobjektet – hvad enten det er natur, miljø eller dyr – ikke selv kan gøre gældende.

Blandt de mange forskellige europæiske tiltag skal også nævnes

muligheden for at oprette en ombudsmandsinstitution på dyrevelfærdsområdet. En sådan institution findes mest rendyrket i Østrig, hvor hver forbundsstat i henhold til den østrigske dyreværnslov er forpligtet til at etablere en dyreværnsombudsperson. Formålet er at sikre uafhængigt tilsyn og interessevaretagelse i relation til dyrevelfærd, især i sager om overtrædelse af dyreværnslovgivningen.

Idéen om en uafhængig offentlig instans, der gennem dialog, vejledning og om nødvendigt sagsanlæg hjælper myndighederne med at sikre overholdelse og effektiv håndhævelse af dyrevelfærdslovgivningen, er i god tråd med den tilgang, der er anvendt med hensyn til beskyttelse af andre, om ikke stumme, så i hvert fald svage grupper. Eksempelvis indtager Forbrugerombudsmanden en central rolle med henblik på at sikre forbrugerne den beskyttelse, de har krav på. Blandt andet her vil man kunne søge inspiration til, hvilke opgaver og kompetencer en Dyrenes Ombudsperson skulle have.

Offentlige myndigheder kan ikke lyve – eller?

Er det altid de rigtige børn, der bliver fjernet? Det spørgsmål stiller Peter Nielsen, forhenværende beskikket medlem i Ankestyrelsen. Hans sociale indignation blev vakt, da hans kæreste og hendes søn kom i klemme i det sociale system.

”Jeg mødte en pige. Hun havde et barn med autisme. Eller hun havde to børn, de var tvillinger. Hendes datter havde ikke autisme, men det havde hendes søn. I starten syntes jeg, at hun brokkede sig meget. Hun brokkede sig over kommunen, og hun brokkede sig hele tiden over, hvordan det offentlige behandlede hende og hendes søn.”

”Jeg blev ret træt af det; jeg tænkte, sådan er det offentlige ikke. Og jeg var faktisk nået dertil, at jeg ville gøre det forbi med hende. Næste gang vi skulle ses, der ville jeg gøre det forbi. For hun var så negativ hele tiden. Det var ikke andet end elendighed, og det var kommunens skyld.”

”Så ringede hun en aften: ”Nu vil de tage talepædagogen fra Jakob”. Jakob kunne ikke tale, men kommunen mente, at han kunne tale godt nok. Og så spurgte hun, om jeg ikke ville tage

med som bisidder til et møde. Mit gode hjerte løb af med mig, og jeg kunne jo slå op bagefter.”

Økonomi over faglighed

”Jeg tog med, og til det møde gik det op for mig, hvor meget økonomi fylder i forhold til faglighed. Under mødet tænkte jeg, at alle burde kunne se og høre, at knægten ikke kunne tale, for der var ingen anden end hans mor, som kunne forstå ham; men alligevel tog kommunen talepædagogen fra ham. Dér blev der vækket en social indignation hos mig, og den har brændt lige siden. Dér begyndte jeg at gå ind i arbejdet.”

”Jeg endte så med at være aktiv i Autismeforeningen og sidde i Ankestyrelsen i otte år, som beskikket medlem fra 2014 – 2022.”

Efter din mening hersker der retsløshed i Ankestyrelsen. Hvordan det?

”Det er et problem, at der ikke bliver foretaget en materielprøvelse i børnesagerne. Den materielle prøve er det, man ser i en retssal. Altså hvis du har begået et indbrud, så bliver sagen ført foran nogle vidner, som har set indbruddet. Det kan man så modsige, og måske bevise ikke er sket. Det, som Ankestyrelsen laver, er en formel prøve, hvor man kigger man på juraen i en sag. Er alle regler overholdt, har man husket partshøringer, og er al information blevet sendt de rigtige steder hen...”

”Engang spurgte jeg direkte: når nu moren siger, at det ikke er sandt, det som står i sagsakterne, hvorfor er det så, at vi altid tager udgangspunkt i dem og ikke i hendes udlægning?” Svaret lød, helt klart: Fordi offentlige myndigheder ikke kan lyve. Jeg forsøgte at udfordre det og indvendte, at det måske er rigtigt, at offentlige myndigheder ikke lyver, men de kan vel stadig misforstå? Det var man ikke enige i, myndigheder kan ikke misforstå, for der er jo pligt til at belyse sagen fuldt ud. Derfor

har myndigheden altid ret. Det er virkelige en skræmmende melding.”

Sagsakter udgør sandheden

”Tag fx hvis et barn bliver tvangsanbragt. Det sker ude i kommunen. Så anker borgeren, som selvfølgelig er uenig, og så bliver sagen sendt til Ankestyrelsen. Men samtidig med at sagen bliver tilsendt Ankestyrelsen, så er der en indstilling til afgørelsen. Det er proceduren.”

”Herefter kommer mødet. Det starter med, at der sidder to jurister og to beskikkede medlemmer og en børnesagkyndig. Sagen bliver ridset op i en gennemgang, hvor juristerne fremstiller, hvad de finder relevant. Når de så er færdige, så spørger man den børnesagkyndige, om der er kommentarer? Det kan hun så have eller ikke, og så kommer forældrene ind. Der bliver de spurgt, om der er sket noget nyt siden afgørelsen i Børne- og ungdomsvalget, hvor sagen jo kommer fra.”

”Det er i mine øjne ikke det, det drejer sig om, altså om der er sket noget nyt. Det, det drejer sig om, er jo netop afgørelsen og den fremstilling, som sagen hviler på. Det er den materielle prøvelse, som jeg savner.”

”Forældrene får 20 minutter. Så går de ud igen, og dernæst kommer der meget tit en sætning a la: ”Ja, det gav vist ikke anledning til en ændring.” Det er sådan, det foregår, og forældrenes advokat kan sige hvad som helst. Det hjælper ikke. For det er den formelle prøvelse, som finder sted, og ikke den materielle. Det, som står i sagsakterne, det er sandheden.”

Systemets faglighed vinder

Er det økonomi eller faglighed, som afgør sagerne?

”Økonomien kommer på et andet niveau, ude i kommunen. Det

er her, det går galt. Jeg oplevede det på et tidspunkt hos en borger, som havde en lægeerklæring. Den fortalte, at vedkommen-
de ikke kunne arbejde og skulle have førtidspension. Borgerens
lægeerklæring kom fra en læge med høj anseelse. Sagen kom
så i Ankestyrelsen og Ankestyrelsens læge – som i øvrigt aldrig
havde set patienten – havde en anden vurdering. Jeg spurgte,

**Kærlighed mellem forældre
og barn kan ikke altid
beskrives i et excel-ark.**

hvorfor borgerens læge-
erklæring ikke blev tillagt
betydning, og så fik jeg det
svar, at man i Ankestyrelsen
havde de bedste læger ansat,
og det var ikke til diskussi-
on. Men hvor ved man det
fra? Retssystemet er ret en-
sidigt her og burde kunne
indarbejde den selvkritik.
Udgangspunktet synes at
være, at uanset hvad du kan
bevise, så er det systemets

faglighed, som vinder argumenterne. Men det er jo også syste-
met, som skal have økonomien til at hænge sammen, og en før-
tidspension er jo dyr.”

Hvor går det galt?

”Jeg tror, at det går galt allerede ude i kommunerne. Jeg glem-
mer aldrig den første sag, jeg havde. Det var en mor, som hav-
de en pige på otte år. Hun skulle anbringes, for hun havde en
autisme-diagnose. Hun havde ellers fået tilknyttet en hjemme-
pædagog, der skulle hjælpe moren. Men moren var, ifølge kom-
munen, umulig at samarbejde med, og derfor var man nødt til
at anbringe barnet, sådan lød det. Et eksempel var, at moren
nægtede at samarbejde om pigens skolegang. Når pigen kom
hjem, så skulle hun straks gå i gang med sine lektier. Men det
ville moren ikke samarbejde om, nej, moren lod ovenikøbet pi-

gen sidde på sit værelse alene. Det var et alvorligt problem, og et argument for anbringelsen. Jeg tænkte dog, at moren havde forstået, hvad hendes datters diagnose handlede om, for pigen var klassisk i sin autisme og havde brug for ro. Sådan så kommunen ikke på det. De mente, at nu havde de gjort alt, givet en masse penge i støtte til en hjemmepædagog og lagt en plan, som moren ikke kunne samarbejde om. I mine øjne havde kommunen ikke forstand på autisme.”

Snævert normalitetsbegreb

”Meget kan jo undgås i kommunerne. Man kan sætte tidligt ind med specialskoler og med pædagoger, som blandt andet har forstand på den udfordring, som de står overfor. Men det er dyrt, og det er her den økonomiske tænkning sætter ind. Der kan være store omgørelsesprocenter, for der er ingen, som bryder sig om at eksekvere på baggrund af en afgørelse, som man ved er ulovlig. Fx har jeg hørt om en psykolog, som har fået at vide, at han højst må screene 20 børn om året for autisme. Men hvad hvis der kommer 30? Så behøver man ikke sætte ind over for alle, fordi der er budget til at hjælpe 20. Det er økonomisk tænkning – apropos det tidligere spørgsmål. Men alle ved jo, at de sidste 10 bliver endnu dyrere. Så når man siger, at forældre jagter en diagnose, så er det nok fordi, at man først får hjælp, når der er en afgørelse.”

Er der sprækker i systemet?

”Jeg synes, det er helt forkert at tage udgangspunkt i diagnosen. Man skal tage udgangspunkt i behovet for hjælp – men det kan ikke budgetteres. Og det kunne være en sprække i systemet, altså at diskutere behovet for hjælp og videre spørgsmålet om forældreevne. For når fattigdom er et argument for at fjerne et barn, så er vores normalitetsbegreb og forståelse af, hvad det vil sige at være forældre, meget snævert.”

”Nej, hvis man kan få den børnesagkyndige til at ryste på hænderne og ikke lade sig diktere af netop de normalitetsbegreber, så kan en afgørelse måske blive ændret, fordi juristerne her vil blive nødt til at lytte. For formalia er tit på plads, så det er her, sprækkerne findes. Kærlighed mellem forældre og barn kan ikke altid beskrives i et excel-ark.”

Hvad tænker du om retssikkerheden i dag?

”Jeg tænker: hvorfor lytter vi så meget til kommunerne og ikke til forældrene? De offentlige myndigheder kan ikke lyve og kan ikke tage fejl. Det er den praksis, som finder sted. Men når afgørelserne bliver truffet uden materiel prøvelse, så kan det ikke være rigtigt hver gang. Det kan det ikke. Det er et tillidsbrud, at den lov og den stat, som skulle passe på os, kan presse sin vilje igennem via retssystemet. Domstolene burde være borgerens garanti for retfærdighed, men jeg ved ikke, om de er det?”

”For du må ikke skrive i lovgivningen, at vi ikke har råd, at i år er der kun råd til 20 med autisme. Men da jeg var aktiv, var det eftertrykkeligt sådan, at økonomiske hensyn ikke måtte spille ind. Her synes jeg, at den materielle prøvelse er så vigtig. Hvis en kommune siger, at en borger, som søger om hjælp til en scooter, sagtens kan gå to kilometer og dermed ikke har brug for en scooter, så kan man jo bare prøve det materielt. Det er det samme i børnesagerne.”

”Det får mig til at tænke; er alle afgørelser de rigtige? Og er alle de børn, som bliver fjernet, den rigtige løsning? Jeg tror, at mange anbringelser kunne være undgået, hvis man havde skrevet ind tidligere med den rigtige hjælp. Det skal også være en del af løsningen.”

”Jeg har været der mange gange, hvor jeg godt kunne se, at det var det rigtige, at barnet skulle væk. Selvfølgelig. Men andre

gange kan man også se, at vi ikke havde behøvet at sidde der fra starten.”

”Vi mangler viden om, hvorvidt det er de rigtige børn, som vi får fjernet. Min bedste overbevisning er, at det aner vi ingenting om; for vi laver ikke den materielle prøvelse. Det burde der være. Det virker nogle gange som om, det hele er afgjort på forhånd.”

Hannas fortælling:

Hannas søn blev fjernet to timer efter fødslen på baggrund af formodninger og skøn.

Hanna Skomorowska er 26 år og gravid, da hun møder myndighedssystemet på anbringelsesområdet i Danmark. Hun har været i kontakt med det psykiatriske system, og myndighederne skønner, at hun ikke kan være mor. Men de fastholder fortsat diagnoser, som for længst er frafaldet eller blot antagelser.

”Jeg kom til Danmark fra Polen med min mor, da jeg var syv år gammel. Min mor blev gift med en dansk mand, som jeg betragter som min far. Min opvækst ser jeg i høj grad som god og tryk indtil 14-års alderen, hvor min mor og stedfar bliver skilt, og jeg begynder at mistrives. I folkeskolen klarer jeg mig godt både faglig og socialt, og jeg har mange venner og fritidsinteresser. Men jeg dropper ud af gymnasiet, da jeg har svært ved at forene mit faglige og sociale liv, og ikke får den følelsesmæssige støtte og hjælp, jeg har brug for. Jeg bliver en lidt ”rebelsk teenager”, ryger hash og fester lidt for meget i en periode.”

”I starten af tyverne går jeg i gang med uddannelse som hotel-receptionist og får en læreplads i udlandet. Jeg er rigtig glad for det, men samtidig er jeg i et usundt forhold med en kæreste (som bliver far til min søn). Det er svært for mig at navigere imellem min læretid og en kæreste, der ikke bakker mig op. Så jeg får ikke gjort uddannelsen færdig og vender tilbage til Danmark, hvor jeg kommer i kontakt med det psykiatriske system. I 2007 får jeg en diagnose, som jeg ikke kan genkende mig selv i – en diagnose, der senere får afgørende betydning for myndighedernes beslutning om, at min søn skal tvangsanbringes.”

Bekymret indberetning

”I 2009, som 26-årig, bliver jeg gravid og glæder mig over det. På daværende tidspunkt bor jeg på et social/psykiatrisk bosted, men midtvejs i graviditeten flytter jeg i egen lejlighed. Jeg er ved at komme mig efter et ”psykisk sammenbrud”, som jeg kaldte det dengang. I dag vil jeg hellere betegne mine symptomer som Komplex PTSD.”

”Mens jeg er gravid, laver en sagsbehandler fra jobcentret en ”bekymret indberetning” om mig til familieafdelingen. Jeg har kun mødt hende to-tre gange, så hun kender hverken mig eller min baggrund særlig godt. Jeg har stadig et turbulent forhold til min søns far, og selvom jeg godt ved, det er usundt, har jeg svært at komme ud af forholdet. Vi går først definitivt fra hinanden, da min søn er to år.”

”På mit første møde med en sagsbehandler og en sygeplejerske fra familieafdelingen midt i graviditeten henviser de til forskellige indsatser og forebyggende foranstaltninger, der kan sættes i gang. Fx mor/barn støtte i hjemmet eller en mødregruppe for sårbare mødre. Ingen af disse indsatser bliver dog afprøvet. Og netværkspleje bliver afvist, uden at mulighederne er undersøgt nærmere.”

”Familieafdelingen indhenter en erklæring fra en psykiater, som har haft kendskab til min situation igennem et lille års tid, mens jeg boede på bostedet. På det tidspunkt, hvor erklæringen indhentes, har han ikke set mig i et halvt år. Han udtaler: ”Den psykiske tilstand vurderes markant og overraskende bedre, end sidst jeg undersøgte hende for et halvt år siden.” Han skriver yderligere, at mine tanker og forventninger til at blive mor er fornuftige og realistiske. Han anbefaler, at vi kommer på morbarn hjem, så jeg kan få hjælp til starten på mit moderskab. Derudover konkluderer han: ”Jeg vurderer ikke, at man allerede her før fødslen kan udtale, at det vil være uforsvarligt, at hun passer sit eget barn på sigt” og ”Det vil være uforsvarligt ikke at tilbyde hende en særlig hjælp og støtte her og nu”. Dette bakkes op af en psykolog, som kommunen kontakter, og som også har kendskab til mig og min baggrund.”

Psykologers udsagn tilsidesættes

”Til trods for psykologernes udtalelser vælger familieafdelingen at iværksætte en såkaldt ”forældreevneundersøgelse”. Undersøgelsen består af to samtaler af to timers varighed med en psykolog. Denne psykolog får de afgørende ord i min sag, og det resulterer i en anbefaling af tvangsanbringelse. Den pågældende psykolog er senere anmeldt til psykolognævnet på baggrund af klager fra andre familier, og er på nævnets liste over psykologer, der laver tvivlsomt arbejde.”

”Min søn bliver således fjernet fra mig to timer efter fødslen på baggrund af formodninger og skøn og ikke på baggrund af reelle beviser i praksis. Der bliver ikke afprøvet andre foranstaltninger inden anbringelsen. Loven på området forskriver, at der altid skal vælges den mindst indgribende foranstaltning, og at der altid skal arbejdes mod hjemgivelse. Min søn og jeg får ikke muligheden for i praksis at være sammen og bevise, at vi kan danne en tryk tilknytning, hvilket senere også bliver brugt imod mig.”

I 2011 får jeg en speciallægeerklæring af en privat praktiserende psykiater, som vi selv betaler for. Denne psykiater udtaler: "I så fald er der sket en exceptionel positiv udvikling, idet der un-

Familieafdelingen danner overvejende deres egne konklusioner ud fra akter og udtalelser, de selv har valgt ud.

der undersøgelsen dags dato ikke findes tegn på psykotiske symptomer eller tankeforstyrrelser". Han udtaler yderligere: "Hun argumenterer naturligt og medleven-
de for, hvad der kan have været årsagen til hendes psykiske sammenbrud" og "Hun syntes at være i en fase med en betydelig personlighedsmæssig modning". Familieafdelingen tager ikke stilling til den positive udvikling i denne erklæring."

"I september 2012 til juni 2013 har min advokat en længere korrespondance med familieafdelingen om, at der bør sættes ind med mere udviklingsfremmende støtteforanstaltninger og udvidet samvær. I november 2013 kommer sagen for B&U-udvalget, som også bemærker og anbefaler overstående. Familieafdelingens måde at "undersøge", om der skal sættes ind med nye tiltag, sker ved at bede en psykolog, som aldrig har mødt hverken mig, min søn eller hans plejefamilie, om at foretage en vurdering af sagen. At familieafdelingen ignorerer udvalgets anbefalinger, får ingen konsekvenser."

Bagatelliserer positiv udvikling

"I 2013 insisterer familieafdelingen på, at jeg skal udredes for at finde ud af, om jeg lider af en udviklingsforstyrrelse inden for autismspektret. Det sker på trods af, at min egen psykolog udtaler, at dette ingen relevans vil have, og at jeg senest er blevet

screenet ved ham uden indikationer i den retning. Jeg går modvilligt med til at få foretaget en ADOS-testen (Autism Diagnostic Observation Schedule), da familieafdelingen ellers vil udlægge det som manglende samarbejdsvilje. ADOS- testen konkluderer, at jeg ikke har nogen afvigelser indenfor autismspektret. Familieafdelingen responderer ikke på dette.”

”Gennem hele anbringelsen lægger familieafdelingen ikke vægt på min vedvarende positive udvikling, men bagatelliserer den. De tager ikke stilling til løbende udtalelser fra relevante fagpersoner, men danner overvejende deres egne konklusioner ud fra akter og udtalelser, de selv har valgt ud. De følger ikke op på forældrehandleplaner, som de skal ifølge lovgivningen, og sætter ikke ind med relevante indsatser. De giver min søn og mig et minimum af samvær, og gør det dermed meget svært, for ikke at sige umuligt, for os at danne en sund, tryk og stabil tilknytning til hinanden.”

”Min søn er i dag 14 år. Han er heldigvis fortsat i den samme plejefamilie. Under hele forløbet har samarbejdet med myndighederne været præget af vanskeligheder. Kommunen siger, at jeg er usamarbejdsvillig og konfliktoptrappende.”

Følger ikke lovgivningen

”Jeg kan bevise, at kommunen ikke arbejder i overensstemmelse med god sagsbehandlerskik og ikke følger lovgivningen. Jeg har fra start været stabil og haft regelmæssigt samvær med min søn. Desuden har jeg løbende anmodet om mere samvær og relevante familiebehandlingstilbud med henblik på at kunne danne en sund og tryk relation. Men for tre år siden vælger familieafdelingen at afbryde vores samvær helt på baggrund af en episode, hvor jeg fortæller min søn sandheden om, hvorfor han er anbragt, og han efterfølgende klager over ondt i maven. Han beskrives ellers generelt i handleplaner og børnesamtaler som en dreng, der ofte har ondt i maven. Desuden mener de, at

jeg konfliktoptrapper, fordi jeg beder om opdateringer fra plejefamilien, som er aftalt, og som skal gives en gang om måneden. Jeg får dem kun, når jeg beder om dem.”

”Vi er nået til et punkt, hvor min søns og min relation selvfølgelig er meget påvirket af ikke at have kontakt og samvær i over tre år. Han føler, at jeg har valgt ham fra og svigtet ham. Det i sig selv gør det svært at genoptage kontakten. Det er familieafdelingen, der sidder med hovedansvaret for at tilrettelægge gunstige vilkår for at genetablere relationen i samarbejde med mig. De sætter stadig ikke ind med relevante indsatser og trækker tiden i forhold til, hvornår vi må se hinanden. Heldigvis efterspørger min søn nu selv samtaler over telefonen. Det er svært at stå i denne situation, når alle ved, at adskillelse medfører forældrefremmedgørelse og deraf følgende følelse af bl.a. svigt fra barnets side.”

”I forløbet har jeg skiftet advokat nogle gange i håb om, at der må være en, der kan udfordre myndighedernes magt og skøn, som ikke kan prøves i det nuværende retssystem. Den advokat, jeg har nu, har jeg også haft tidligere, og hun fortalte for nylig, at hun havde håbet, at de advokater jeg havde i den mellemliggende periode, havde været dygtigere end hende og løst problemet med kommunen. Desværre er det kun eskaleret, og afstanden mellem min søn og mig er vokset støt og roligt til en reel fremmedgørelse.”

Myndigheders skøn trumfer fagspecialisters

”At jeg aldrig har fået lov til at vise, om jeg kan være mor, gnaver i mig hver dag. Hverken advokater, støttepersoner eller jeg selv kan reelt gøre ret meget over for myndighederne. Myndighedernes skøn trumfer fagspecialisters faglighed. De kan vælge kun at udtage små sekvenser i sagen efter eget forgodtbefindende, så jeg fremstår som uegnet som mor. Myndighederne holder fast i psykiatriske diagnoser, som er frafaldet helt tilbage i

2010 og 2011. De bruger den dag i dag diagnoserne til at vurdere, hvorfor jeg reagerer, som jeg gør – ingen tænker fx over, at jeg har polsk baggrund og dermed en anden kultur. Jeg har ad flere omgange gennem støttet samvær forløb bevist, at jeg godt kan tage mig af min søn og fået positive og udviklingsfremmende tilbagemeldinger fra støttepersoner; men familieafdelingen holder fast i fortsat anbringelse.”

”På det sidste møde med min nuværende sagsbehandler, sagde han, at det var vigtigt, at kontakten mellem min søn og mig blev etableret igen, da man ikke kunne være sikker på, at han har nogen at støtte sig til, når han bliver 18 år. Ingen ved, om plejefamilien vil have ham boende efter det 18. år, da han jo er deres job – som han sagde. Der er heller ingen garantier for efterværn, til trods for at ca. 60 pct. stadig bor hos én eller begge deres forældre, når de er 20 år.”

”Er det virkelig sådan, vi vil behandle børn og unge i Danmark?”

Hanne Ziebe:

Der skal være reel kontrol med anbringelsessager

Vi skal væk fra at stole blindt på myndighedernes afgørelser. At fjerne et barn fra sine forældre er en af de alvorligste beslutninger, samfundet kan træffe. Derfor skal vi gøre det rigtigt – hver gang, advarer Hanne Ziebe, advokat og forperson for foreningen RIFT (Retssikkerhed I Familiers Trivsel).

I sit arbejde med retssikkerhed inden for sociale sager ser advokat Hanne Ziebe gang på gang, at systemet fejler. Problemet er, at myndighederne har for meget magt uden reel kontrol. Deres konklusioner bliver ofte taget for gode varer uden yderligere bevisførelse, oplever hun.

Anbringelsen sker ofte på baggrund af en vurdering fra en socialrådgiver. Men der sker sjældent en egentlig uafhængig undersøgelse af forældrenes faktiske forhold, påpeger Ziebe:

”Ofte ved familier ikke engang, at de er under vurdering, før beslutningen om anbringelse er truffet. De får ikke besked om bekymringerne eller mulighed for at tage stilling til dem, før

systemet allerede har sat en proces i gang. Det betyder, at forældre bliver mødt med en færdig beslutning, som de har meget begrænsede muligheder for at påvirke. Når først en anbringelse er sket, bliver det ekstremt svært for forældrene at få deres barn hjem igen.”

Børn i negativ spiral

Hvordan påvirker social arv børnesager?

”Socialarven spiller desværre en kæmpe rolle i børnesager. Mange anbragte børn vokser op og ender selv i systemet – enten ved at deres egne børn bliver anbragt, eller ved at de senere kommer i kontakt med retssystemet. Det er et mønster, som gentager sig igen og igen. Når vi kigger på de unge voksne, som er involveret i straffesager, er der mange eksempler på, at de selv har haft en børnesag tidligere. Det er forudsigeligt og skræmmende, fordi det viser, at vi ikke lykkes med at bryde den negative spiral.”

Hvad så med mønsterbryderne – de børn, som kommer ud af systemet og får en uddannelse eller et stabilt liv?

”De børn er få. Undtagelsen, ikke reglen. Man kan altid finde en enkelt succesfortælling og bringe den i TV Avisen, men virkeligheden for langt de fleste anbragte børn er en anden. Mange står med svære psykiske og sociale problemer og får selv deres børn anbragt senere i livet. I stedet for at gribe tidligere og tidligere ind, som vi gør med den nye Barnets lov, bør vi fokusere på at gribe bedre ind. Vi bør hjælpe familierne frem for blot at kontrollere og fjerne børnene.”

Udstødes fra familien

Det handler også om, hvordan vi håndterer relationen mellem børn og deres biologiske forældre. Systemet svigter, når det drejer sig om at vedligeholde børnenes kontakt med deres bio-

logiske forældre, vurderer advokaten.

”Mange anbragte børn vokser op uden at have en reel relation til deres familie. Jeg kan blive helt dårlig, når jeg hører om, hvordan forældre enten ikke får lov til at give julegaver til deres børn eller får strenge retningslinjer om, hvad de må give. Hvis en forælder giver en gave, som ikke passer ind i plejefamiliens normer, kan det ende med, at gaven bliver afvist eller stillet ud i en garage. Det er en form for udstødelse, som fratager forældrene en vigtig rolle i barnets liv.”

”Vi ved, at børn har gavn af stabile relationer. Derfor vil det være langt bedre, hvis vi arbejder på at bygge bro mellem de biologiske forældre og plejefamilierne i stedet for at fastholde dem i en kunstig skillelinje. Hvorfor må forældre ikke være en del af deres børns liv på en mere inddragende måde? Hvis forældrene er ædru og stabile, hvorfor kan de så ikke få lov til at være en del af barnets fødselsdag eller jul? Hvorfor kan biologiske forældre og plejeforældre ikke sidde sammen og skabe en fælles forståelse af, hvad der er bedst for barnet?”

”Vi skal sørge for, at de børn, som fjernes fra deres familier, ikke bliver fastholdt i en cyklus af anbringelse og social udsathed, men i stedet får en reel mulighed for at vokse op med stærke relationer og en klar vej frem.”

Hvordan kan man bryde med den sociale arv i systemet?

”Først og fremmest skal vi ændre vores tilgang fra kontrol til reel hjælp. Når vi anbringer et barn, forestiller vi os, at det vil få et bedre liv uden sin biologiske familie. Men vi glemmer at se på de langsigtede konsekvenser. Hvis vi i stedet investerer i at hjælpe forældrene – gennem økonomisk støtte, socialpædagogisk hjælp, terapi eller andre forebyggende indsatser – vil vi måske kunne forhindre mange af de anbringelser, vi ser i dag.”

Målet skal være genforening

”Vi skal sikre, at børn bevarer kontakten med deres biologiske familie, selv hvis en anbringelse er nødvendig. Ellers mister de en stor del af deres identitet, deres ophav og historie. Hvis vi arbejder målrettet på en genforening, der hvor det er muligt, vil vi styrke relationerne og mindske risikoen for, at barnet senere selv ender i systemet.”

”Derudover skal vi fokusere på at give anbragte børn bedre muligheder for at klare sig i voksenlivet. Vi ved, at anbragte børn i forhold til ikke-anbragte generelt har dårligere uddannelsesmuligheder, sværere ved at finde beskæftigelse og ofte har psykiske problemer.”

”Hvis vi virkelig ønsker at bryde den sociale arv, skal vi investere i disse børn, mens de stadig er i systemet, så de ikke ender i den samme onde cirkel som deres forældre. Når vi som samfund træffer beslutninger om anbringelse, har vi et ansvar for ikke kun at skille familien ad, men også at bygge den op. I stedet for at se på forældrene som et alvorligt problem, bør vi fokusere på, hvordan vi kan styrke dem. Hvordan kan vi hjælpe forældre til at blive bedre? Hvordan kan vi støtte familier, så de ikke ender i en situation, hvor anbringelse bliver nødvendigt?”

Der mangler en mellemvej

Hvad er dit råd til politikere, som ønsker at styrke retssikkerheden i børnesager?

De skal tage problemet alvorligt og handle nu, fastslår Hanne Ziebe.

”Vi kan ikke have et system, hvor forældre mister deres børn på et tvivlsomt grundlag uden kontrol med processen. Det bør være en politisk prioritet at sikre, at alle børn i Danmark får en

retfærdig behandling, uanset hvilken familie de kommer fra.”

”Derudover bør politikerne se på, hvordan vi kan skabe et mere gennemsigtigt system, hvor familier har adgang til al relevant dokumentation i deres sag. Mange forældre oplever, at de ikke engang kan få adgang til de oplysninger, som ligger til grund for anbringelsen af deres barn. Det er helt urimeligt, og det bør ændres.”

”Systemet ser kun to løsninger: enten er barnet anbragt, og så overtager plejefamilien eller institutionen fuldstændig. Eller også bor barnet hjemme, og ansvaret overlades udelukkende til forældrene. Der mangler en mellemvej, hvor vi arbejder med familierne i stedet for blot at skære forbindelsen over. Hvorfor giver vi ikke forældrene en klar plan fra starten? Hvorfor involverer vi dem ikke i løsningen af problemerne i stedet for blot at fjerne deres barn og efterlade dem i et system, de ikke har nogen reel indflydelse på?”

“

**Det er ikke nok at gribe
tidligere ind. Vi skal gribe
bedre ind.**

”Som advokat undrer jeg mig ofte over, at jeg bliver brugt til at forklare forældre, hvorfor deres barn er blevet anbragt, i stedet for at myndighederne selv har taget det ansvar. Hvorfor har kommunen ikke fra starten sagt: Dit barn er blevet anbragt, fordi X, Y og Z. Her er de skridt, du kan tage for at få barnet hjem igen? Der mangler en konkret vej for forældre at følge. Det kan ikke være rigtigt, at de skal gætte sig frem til, hvad systemet ønsker af dem.”

Ingen vej tilbage

Hanne Ziebe ser igen og igen, at familier går i stykker. Det skyldes ikke kun, at barnet er blevet anbragt, men nok så meget, at der ikke er nogen reel vej tilbage, konstaterer hun:

”Samværet bliver skåret ned til en time om måneden under opsyn. Når forældrene så kæmper for mere tid med deres barn, får de at vide, at barnet nu har knyttet sig til sin plejefamilie, og derfor skal samværet ikke øges. Det er en ond cirkel, hvor myndighedernes beslutning om at fjerne barnet gør det næsten umuligt for forældrene nogensinde at få det hjem igen.”

”Vi bliver nødt til at tage ansvar for, hvordan vi håndterer de her sager. Vi må stille os selv spørgsmålet: Hjælper vi virkelig børnene ved at fjerne dem fra deres forældre uden at arbejde målrettet på en løsning? Eller skaber vi bare en ny generation af børn, som selv ender i systemet? Det er ikke nok at gribe tidlige ind – vi skal gribe bedre ind. Vi skal sørge for, at de børn, som fjernes fra deres familier, ikke bliver fastholdt i en cyklus af anbringelse og social udsathed, men i stedet får en reel mulighed for at vokse op med stærke relationer og en klar vej frem!”

Karstens fortælling:

Karsten fik selvstændigheden og livet tilbage.

Karsten Juhne bruger respirator og har brug for hjælp dagen lang. Med et trylleslag ophævede kommunen hans ret til at bevare sin handicaphjælperordning gennem 40 år.

”Du er ikke længere omfattet af personkredsen med ret til en BPA-ordning.”

Den besked fik Karsten Juhne, da han i sommeren 2022 skulle til, hvad han troede var en ganske almindelig opfølgning på sin BPA-ordning (Borgerstyret personlig assistance).

”Jeg havde hidtil haft sporadiske opfølgninger på min ordning. I de foregående små ti år var det udelukkende på brevbasis, hvor jeg på tro og love skulle redegøre for, at min funktion ikke var blevet bedre”, fortæller Karsten:

”Det hele startede egentlig ganske godt. Jeg skulle udfylde et ugeskema om, hvordan og hvorledes jeg brugte mine handicaphjælpere. Jeg er respiratorbruger grundet muskelsvind, så jeg

har behov for deres hjælp dagen lang. Det var ikke helt let at redegøre for, da der er så mange små opgaver dagen igennem. Under samtalen med min sagsbehandler, hvor vi gennemgik min situation, oplevede jeg, at sagen tog en drejning. Det begyndte at handle om alternativer til BPA-ordningen. Det blev jeg meget overrasket over.”

Langt referat

”Efterfølgende skulle socialrådgiveren sende et referat. Det kom noget sent, da det var midt i ferietiden. Da referatet kom,

”

**Man kan føle sig magtesløs
over for kommunens
beslutninger, og jeg fortryder,
at jeg ikke lavede større
armbevægelser, mens sagen
stod på.**

—

så var det mest af alt en lang forklaring om, hvorfor kommunen ikke læn- gere mente, at jeg var om- fattet af personkredsen med ret til BPA. Dette til trods for mit indgriben- de handicap – at jeg har respirator og ikke har op- levet nogen forbedring i min sygdom.”

”Jeg kommenterer det selvfølgelig med mine mange argumenter imod at skulle fratages mine livsvigtige handicapbjæl-

pere. Herefter går sagen fuldstændig i stå. I hele syv måneder sker der intet. Intet.”

”Endelig, i sommeren 2023, modtager jeg en agterskrivelse (en meddelelse, der sendes i form af brev fra en myndighed i rets- lige forhold). Heri står der, at kommunen påtænker at frata- ge mig min BPA-ordning. Det klager jeg naturligvis over med hjælp fra Muskelsvindfonden. Klagen medfører, at sagen ryger

i Ankestyrelsen, da kommunen fastholder sin beslutning.”

Kæmpe omvæltning

Lige inden jul 2023 modtager Karsten et brev fra Ankestyrelsen. Styrelsen omgør beslutningen om at fratage ham BPA-ordningen, og kommunen skal derfor fortsætte med at bevillige ham borgerstyret personlig assistance som hidtil. Men selv om det var et glædens brev, har det alt sammen haft stor betydning for Karsten, betoner han.

”Det var en kæmpe omvæltning og et stort chok, at kommunen ville tage hjælpen fra mig. Jeg har haft hjælperordning i mere end 40 år. Jeg var en af pionererne i Aarhus, som var med til at skabe rammerne for det frie liv, trods handicap. I 1975 fik jeg en ordning, der startede med et lavt antal timer. Den blev sidenhen opnormeret til omkring 152 timer om ugen – på kommunens eget initiativ. De mente, at jeg fik for lidt hjælp. De sidste 33 år har jeg levet med en respirator og derfor haft handicaphjælpere hele døgnet – 168 timer pr. uge.”

”I de små to år, sagen stod på, sov jeg dårligt. Jeg delte kun detaljerne om sagen med de allernærmeste og sjældent mine hjælpere, som jeg ikke ville give indtryk af, at deres jobs var i fare. For det var de jo!”

”Jeg var chokeret og vred. Foregangskommunen Aarhus ville fratage mig min hjælp efter mere end 40 år! 40 år uden større udsving. 40 år med selvstændighed! 40 år med et liv!”

”Når man har et så indgribende handicap, som jeg har, så er man dybt afhængig af kommunale bevillinger. Man kan føle sig magtesløs overfor kommunens beslutninger, og jeg fortryder, at jeg ikke lavede større armbevægelser, mens sagen stod på. Det kunne måske have ændret noget. Omvendt set, så var jeg også bange for, at kommunen ville skære endnu mere. Derfor

balancerede jeg hele tiden på en knivsæg.”

”Jeg var i en længere periode ansat i Aarhus Kommune på BPA-Aarhus i Sonnesgade. Et tilbud til arbejdsgivere i kommunen, som både blev drevet og finansieret af samme kommune. Kommunen var helt bekendt med min situation. Derfor kan det undre, at dialogen ikke var bedre, og at vi skulle ud i en afgørelse fra Ankestyrelsen, landets højeste instans på det sociale område. For at løse en sag om min hjælp, som jeg har fået bevilliget i mere end 40 år!”

Iras fortælling:

Ira meddelte sagsbehandleren, at hun havde skrevet afskedsbreve.

Det helhedsorienterede blik forsvinder, da Ira bliver opsagt på sit bosted og lander mellem to stole. Kommunen, der bør hjælpe hende, lukker ned for al kontakt, og ingen tager ansvar for, at hun igen kan få den rette hjælp.

”I 2020, under corona-nedlukningen, blev jeg smidt ud af mit bosted, hvor jeg havde boet gennem 17 år. Her startede min kamp med Helsingør Kommune. Min oprindelige hjemkommune, Hillerød, ville ikke længere betale til Helsingør Kommune, hvor bostedet ligger. Jeg kom på bostedet efter to år på psykiatrisk afdeling. Der blev aldrig lavet en udslningsplan, fordi Hillerød Kommune ikke ville deltage i udarbejdelsen, som de ellers skal”, fastslår Ira.

For dårlig til hjælp

”Selv om jeg havde været skrevet op til en bolig i årevis, hjalp det intet. Pga. ghettoloven var der ingen boliger at få med kort varsel. Bostedet opererede med et opsigelsesvarsel på en uges tid, så jeg ikke blev ikke hjemløs øjeblikkeligt.”

”En bekendt, der arbejdede i kommunen, ringede en uge, før jeg blev smidt ud og fortalte, at de lige havde indført en ny ordning. Den betød, at en borger kunne komme ind fra gaden og få hjælp med det samme. Hun havde selv hjulpet én to dage tidligere. Men Helsingør kommune ville ikke hjælpe mig. Jeg fik at vide, at jeg stadig var tilknyttet bostedet, og at jeg var alt for dårlig til at få hjælp, når jeg kom fra et bosted. Jeg blev ikke tilbudt anden hjælp.”

”Jeg selv, mine forældre og flere venner og bekendte sendte via kommunens hjemmeside bekymringsmail, som man har mulighed for at gøre, hvis man fx er bekymret over forhold på et behandlingssted. Ingen af dem findes i min journal, og det eneste, der kom ud af det, var, at den daværende sagsbehandler bildte min mor ind, at jeg havde ringet 112 og var blevet hentet. Ingen yderligere forklaring. Dette var slet ikke sket.”

”Efter to en halv måned i en lejlighed tilknyttet bostedet, hvor min sagsbehandler jævnligt ringede mig op og småtruende sagde, at de ikke kunne hjælpe mig – og at jeg skulle flytte til en anden kommune – skrev jeg til ham, at jeg havde skrevet afskedsbreve. Jeg fortalte, hvor de lå, bad ham om at give dem til folk, når jeg ikke var der mere. Så kunne han pludselig få sendt en SKP - støttekontaktperson - ud til mig. Han var min første kommunale kontaktperson. Her knap fire år efter har jeg haft tolv forskellige.”

”På trods af at jeg har agorafobi – angst for åbne pladser – og derfor ikke kan forlade mit hjem alene, fik jeg afslag på at få en ledsager. Jeg klagede hele vejen op i systemet, og pludselig kan det alligevel godt lade sig gøre. Jeg søgte og klagede og søgte igen gennem et helt år.”

Bevilliget støtte udebliver

”Jeg har fået bevilliget bostøtte, men i perioder har jeg ikke haft

nogen. Så resultatet er, at jeg de sidste fire år kun i meget korte perioder har fået de timer, jeg er bevilliget. Derudover mangler en helhedsorienteret indsats, da der ikke tages hensyn til mine udfordringer. Jeg har oveni min psykiske udfordring fået fysiske udfordringer, bl.a. i form af fibromyalgi.”

”Da jeg havde gjort nok modstand mod kommunens behandling, satte de en leder på min sag. Sammen med en sagsbehandler kom hun hjem til mig til et møde i min lejlighed. Til mødet begyndte jeg at græde, hæve stemmen og fortælle, hvor skidt jeg havde det. Lederen rejste sig op og sagde, at det ville hun ikke finde sig i, og at de ville gå, hvis ikke jeg snakkede pænt. Det er selvfølgelig en meget dårlig oplevelse, som gjorde, at jeg blev meget utryg ved den person. Jeg har i en periode en advokat på, som søger aktindsigt i mine akter. Ved ansøgningen skriver lederen til ham, at ”Det kan se ud som om, vi er meget hårde ved Ira”, hvilket han synes er ret vildt, at de indrømmer.”

“

**Jeg søgte og klagede
og søgte igen gennem
et helt år.**

—

”Jeg får en ny sagsbehandler, som kommunen har udvalgt specielt til mig, fordi hun har arbejdet med min målgruppe før. En meget rar dame kommer ud, og jeg kan godt lide hende. Der bliver derefter lavet en § 85 afgørelse (socialpædagogisk støtte/bostøtte/ledsagelse), som overhovedet ikke giver mening for hverken mig eller mine bostøtter. Den er lavet uden VUM (Voksen Udrednings Metode), uden partshøring, og der er lavet handleplan uden min deltagelse, hvilket ikke er lovligt.”

Utryk ved enerådig leder

"Herefter sætter de lederen for afdelingen til at styre det hele. Jeg bliver hurtigt mere og mere utryk. Ved et møde, vi sammen skal til, giver jeg ikke hånd, da jeg har mange smerter i hånden, og allerede der kommer dagens første nedladende kommentar til mig. Lederen lytter ikke, ignorerer lovgivning for bl.a. sagsbehandlingsfrister, svarer tilbage i rød kursiv skrift på mails i en tone, der ville få Rasmus Paludan til at spærre øjnene op. Så begynder de at ændre på dokumenter i min sag til deres fordel. De påstår fx, at jeg har fravalgt terapi, som psykiatrien har tilbudt mig. Psykiatrisk afdeling kan ikke tilbyde den terapi, og derfor har jeg ikke fået den. De opfinder fx, at jeg er incestoffer og fjerner vigtige diagnoser på mine fysiske sygdomme."

"Jeg klager over lederen, først til lederen af forvaltningen og dernæst til den politiker, der er formand for udvalget. Ingen af dem gør noget ved det, selvom jeg sender beviser med. Dernæst klager jeg over hele sagen til borgmesteren. Efter klagen til borgmesteren bliver jeg pålagt kontaktrestriktioner med den begrundelse, at jeg taler om min sag på SoMe, at jeg har været i pressen flere gange, og at jeg klager over alle mine afgørelser. De følger ikke Ombudsmandens klare retningslinjer på området. Heller ikke, da jeg spørger ind til det, og sender dem et link til retningslinjerne. Beskeden er, at jeg kun må tale med den specifikke leder, som jeg gentagne gange har klaget over og er utryk ved – faktisk så meget, at jeg får anfald, selvmordstanker og selvskadende adfærd. Både borgmester, politisk udvalgsformand og leder af forvaltningen ved, at jeg har det sådan, og de vælger alligevel at fastholde deres beslutninger. Og selvom jeg har en sagsbehandler, som jeg kan lide, som ved noget om mine diagnoser, og som jeg er tryk ved. Men lederen styrede sagen allerede der, og jeg blev efterfølgende forbudt at tale med den sagsbehandler og måtte kun kontakte den leder."

”Jeg har på to måneder fået tre nye bostøtter, oveni i en flytning, hvor jeg kun havde én bostøtte-time om ugen, fordi de ikke kunne sætte en ny på, da den gamle stoppede. Min terapeut, som jeg selv betaler for, ringede lederen af bostøtte-teamet op og skar ud i pap, hvor bekymret hun var. Så i halvanden måned og lige midt i en flytning blev jeg ikke dækket ind for den bostøtte, der stoppede. Det endte med, at min terapeut måtte hjælpe mig med flytning, så jeg ikke stod helt alene.”

Klag igen hvis det er

”Nu står jeg med tre nye bostøtter, som jeg ikke kender, og som ikke kender mig. Imens har jeg fået nye diagnoser som fibromyalgi og smerter. Jeg ansøgte om et VISO-forløb, som jeg følte ville give god mening for mig. Det er et vejledende specialistrådgivningsforløb inden for det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet. Det blev afvist, selvom der er tale om et gratis forløb, som kunne ligge i mine allerede bevilgede timer, så det ikke ville koste dem noget. Hverken tid eller penge. Men det kunne til gengæld have hjulpet mig og mine nye bostøtter rigtigt meget. Nu bruger de igen de samme forældede oplysninger og indsætter ikke de nye diagnoser. De nægter mig igen partshøring og samarbejde om handleplan. Det kontaktede jeg Ankestyrelsen om, og Ankestyrelsen svarede, at det kunne de ikke gøre noget ved, men jeg kunne jo klage igen, hvis det var.”

”Jeg har to sager i Ankestyrelsen lige nu. En § 102 (udvikling eller bevarelse af fysisk eller psykisk funktionsniveau) fra august 2023, som jeg måtte ringe og tjekke op på i april 2024. Men den var endnu ikke blevet sendt den til den afdeling, der skulle behandle den, og blev derfor udskudt til december 2024. En § 85, hvor de ringede mig op tre uger før deadline, og ville høre, hvad jeg ville klage over, når det ikke var timerne. Dermed fortalte de jo, at de ikke engang havde læst min klage, før de tog røret og ringede mig op. Da jeg forklarede mig, var beskeden, at de ikke tog sig af dårlig sagsbehandling og ”fej”. Jeg fik dog overbevist dem om at behandle den, og den afgørelse er nu også udskudt.”

På den anden side af skrivebordet

Man ønsker at hjælpe, men ender med at gøre sig selv og andre fortræd.

To nyuddannede socialrådgivere taler ud om deres oplevelse af retssikkerhed i systemet og om, hvordan de tvinges til at fokusere på alt andet end borgernes tarv i deres arbejde.

”Man ønsker at hjælpe, men ender i stedet med at gøre sig selv og andre fortræd. Og ingen tør andet end sige, at vi er fantastisk dygtige, og gør det SÅ godt. Og hvis ikke, så er det nogen andres skyld! Ofte naturligvis dem, der søger hjælps egen skyld.”

”På uddannelsen til socialrådgiver blev vi spurgt, hvorfor vi havde valgt den uddannelse. De fleste svarede, at det var for at kunne arbejde med at hjælpe andre. Mange havde egne erfaringer med at være en del af en familie med behov for hjælp fra det offentlige. Og så lærte vi om mennesker, deres sygdomme og problemer, om jura og alt om, hvordan man behandler andre mennesker ordentligt. Kommunele sagsge og budgetter hørte vi ikke så meget om. Det måtte vi så finde ud af, da vi kom ud i virkeligheden, men det var det mindste af det.”

Ikke tid til forebyggelse

”De, der efter endt uddannelse vælger at arbejde i kommunale familieafdelinger, fordi de vil hjælpe trængte familier og deres børn, glæder sig til at anvende deres nye viden og kompetencer. Både i forhold til samarbejdet med børn og forældre, og til de mange muligheder, som findes i lovgivningen for at lave forebyggende tiltag i familierne. Men de får sig nogle gevaldige overraskelser og hård hud på sjælen, hvis de bliver længe nok i det.”

”For virkeligheden er, at der ikke er tid til det forebyggende. Forvaltningerne tager sig hovedsagelig af sager om underretninger og anbringelser. Man får rigtig mange sager. Ofte er de ikke ført ajour, fordi forgængerer ikke havde tid eller overblik, og ingen overtog sagen i perioden, indtil den nye medarbejder kom. Som ny sætter man sig så for at få ryddet op og gøre det bedre.”

Brandslukning

”De gamle i jobbet griner overbærende, og snart ved man hvorfor. Arbejdet består i såkaldt ”brandslukning: Man når det mest presserende, og de borgere eller samarbejdspartnere, som råber højest. Notatet, sagsresuméet og helhedsvurderingen når man senere... når der er to torsdage i en uge!”

”Egentlig underligt, at det kan lade sig gøre at bruge så mange ressourcer på noget, som giver så lidt tilfredshed og så få gode resultater. Man ønsker at hjælpe, men ender i stedet med at gøre sig selv og andre fortræd. Og ingen tør andet end sige, at vi er fantastisk dygtige, og gør det SÅ godt. Og hvis ikke, så er det nogen andres skyld! Ofte naturligvis dem, der søger hjælps egen skyld!”

”De samtaler med barn og forældre, som man glædede sig til, dem når man ikke altid, og slet ikke til tiden. Sagsbehandlings-

frister, får man at vide, er noget man stræber efter, ikke noget man overholder.”

Ingen brug for sagsbehandlernes vurdering

”For handicapsagernes vedkommende er der hovedfokus på beregning af merudgifter og tabt arbejdsfortjeneste, og i enkelte tilfælde anbringelse på institution. Sagsbehandleren arbejder mest med at udarbejde afgørelser – ud fra standardbreve – og at behandle klagesager. Selve vurderingerne af barnets funktions- evne og behov skal de indhente hos andre faggrupper, hvor der ofte er lang ventetid.”

”Sagsbehandlers egen faglige vurdering er der ikke brug for, medmindre den passer helt perfekt til teamets og leders opfattelse af ”hvad vi plejer at gøre”. Og dét er at finde en begrundelse for et afslag eller den billigst mulige indsats. Man skal altid gå lige til grænsen – og gerne over – i forhold til at afslå ansøgt hjælp. ”For så får vi jo et svar fra Ankestyrelsen om, at vores serviceniveau er ok.”

”Hvis man så som nyansat tror, at man kan hjælpe med sin dugfriske juridiske viden, bliver man igen klogere, når de gamle i gårde siger ”Sådan plejer vi ikke at gøre”, som en tydelig tilkendegivelse af, at man ikke skal være besværlig. Slet ikke de første måneder, hvor man jo er på prøve og kan opsiges med dags varsel.”

Gode kompetencer aflæres

”I stedet for taknemmelige forældre møder man forældre, som er negative over for hele det offentlige system, da de er ekstremt overbelastede af lang tid uden tilstrækkelig hjælp. Forældre, som overvejer skilsmisse, da parforholdet er gået i stykker, fordi al energi er brugt på deres kriseramte barn. Forældre, for hvem man måske er nr. fire eller fem i rækken af sagsbehandlere.”

”Sådan aflæres de gode kompetencer. Sådan knuses drømme om gode relationer til de medborgere, som man skulle hjælpe. De gode intentioner og engagementet for de hjælpsøgende afløses af kampen for ens egen og kollegers overlevelse i jobbet.”

Tidlig og rigtig hjælp

”Desperate forældre betaler somme tider af egen lomme for at få hjælp til deres barn.

Den nødvendige indsats bliver mere og mere omfattende, jo længere tid man venter, før man handler.

En erfaren selvstændig socialrådgiver fortæller:
– Når jeg taler med forældrene, er det fordi deres barn har det så dårligt, at de ind mellem frygter for dets liv. Og det er tungt at høre, fordi det jo er begyndt med symptomer på lavt niveau og mistrivsel, og nu er blevet til massiv mistrivsel med følgelidelser, fordi ingen har hjulpet barnet og familien på

den rigtige måde, siger medarbejderen, som godt tør komme med på bud på, hvad der kunne gøres bedre: Hjælpen skal først og fremmest komme tidligt. Meget tidligt. Og rigtigt.”

”Når forældre eller fx en skole konstaterer, at et barn ikke har det så godt i hverdagen, kan kommunen iværksætte nogle tiltag; men de er ofte ikke gode nok. Der bruges megen tid på at afdække hvem, som skal udføre og dermed betale for indsatsen, og indsatsen besværliggøres af, at forvaltningen har én opgave og skolen en anden. Men vi, som har arbejdet med det i mange år, ved godt hvad der skal til: Vi skal have en langt højere faglig viden i afdelingerne og bedre muligheder for, at sagsbehandlere selv kan bevilge den hjælp, som de vurderer nødvendig. Der

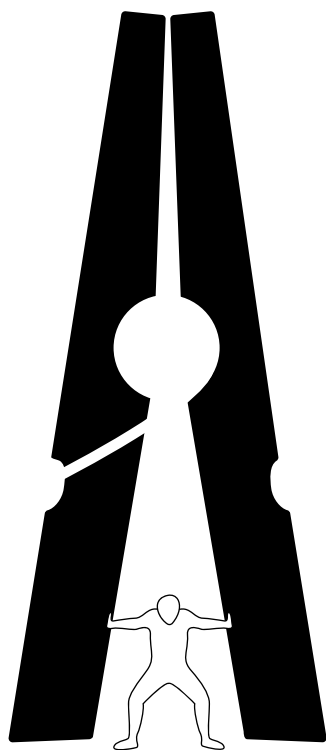
skal være flere mulige indsatser at vælge imellem op til, under, og efter udredningen af barnet, OG et mere smidigt samarbejde mellem de parter, som er omkring barnet.”

”Ellers sker der det, at ”mens græsset gror, dør horsemor”, som et gammelt ordsprog siger. Barnets tilstand forværres, og den nødvendige indsats bliver mere og mere omfattende, jo længere tid man venter, før man handler.”

Retssikkerhedslov er endt i skuffen

”Meget kunne være anderledes, hvis loven blev overholdt. Så enkelt er det. Og desværre er vi så langt fra, at det sker, når der styres efter ”hvad vi plejer at gøre”, efter lovens vejledninger, uden kendskab til selve loven og uden den – lovpligtige – samtidige anvendelse af flere love på en gang.”

”Jeg blev uddannet dengang, et tredelt lovkompleks afløste bi-standsloven. Vores juralærer, som nu er en højt agtet professor, spåede dengang, at den ene del, retssikkerhedsloven, ville blive glemt og henvist til en plads i skuffen. Det kom tilsyneladende til at holde stik. Lad os tage den frem fra skyggerne. For i den ligger alt det, som vi har brug for, for at kunne arbejde i det offentlige, til fælles bedste.”

Veras fortælling:

Det er urimeligt at skulle ansøge og dokumentere forhold tre år frem i tiden.

Det er et kæmpe selvmål, når restriktiv integrationspolitik tilsidesætter retssikkerheden og rammer mennesker, som Danmark har brug for. I Veras tilfælde blev hun rådgivet om at sende konkrete oplysninger med sin ansøgning om statsborgerskab; men myndighederne afgjorde hendes sag på grundlag af andre oplysninger, hun ikke blev bedt om.

I juli 2000 flyttede Vera som 21-årig til Danmark fra et andet EU-land. Hun havde på det tidspunkt et fast, lønnet job med stor rejseaktivitet. Præcis 21 år efter, i juli 2021, søger hun om dansk statsborgerskab, og modtager i november 2023 den glædelige besked, at hun kan forvente at blive medtaget i lovforslaget om statsborgerskab.

”Jeg bliver naturligvis superglad”, fortæller Vera.

”I august samme år havde jeg sammen med en kompagnon åbnet en butik med økologiske madvarer. Det kræver en del investeringer i varelager og indretning, så vi får i starten ingen løn,

men lever af vores opsparing. 30. januar 2024 bliver jeg bedt om supplerende oplysninger om det antal timer, jeg arbejder. Jeg indsender nøjagtige beskrivelser af timer og opgaver i butikken.”

Krav om selvforsørgelse

”Derfor er jeg chokeret, da jeg 28. februar 2024 modtager afslag på min ansøgning med den begrundelse, at min nystartede butik ikke er etableret med henblik på selvforsørgelse. I afgørelsen

”

**Jeg har indsendt 54 sider
dokumentation plus to
A4-sider med ekstra
dokumentation ...
for så at få afslag på et
helt andet grundlag!**

fra Indfødsretskontoret peger sagsbehandleren (den fjerde på tre år) på, at jeg ikke kan forsørge mig selv med det resultat, som min virksomhed giver. En af betingelserne for at få statsborgerskab er, at ansøgeren er i fuld beskæftigelse i 3 år og 6 måneder ud af de sidste 4 år. I mit tilfælde havde jeg fuldtidsansættelse i 3 år og var selvstændig - uden løn - i det sidste år. At drive virksomhed er tilladt, dog med henblik på selvforsørgelse. Vejledningen og betingel-

serne til statsborgerskab beskriver ikke nærmere, hvordan man beviser, at man arbejder fuld tid som selvstændig, ej heller oplyses det, om der er et formelt krav om minimum indtægt.”

”Det bemærkelsesværdige er, at det først er i afgørelsen, selvforsørgelse nævnes. De tidligere breve, f.eks. partshøring, har kun handlet om kravet om fuldtidsbeskæftigelse, altså om at bevise, at jeg arbejder timer nok. Jeg har derfor ikke haft mulighed for at indsende anden dokumentation for, at jeg forsørger mig selv,

fx at jeg har opsparing, indtil virksomheden giver tilstrækkelig overskud til, at vi kan udbetale løn.”

Proportionerne mangler

Vera peger på, at man medregner den lange sagsbehandlingstid i afgørelsen, og ikke tidspunktet fra indgivelsen af ansøgningen.

”Det kan sagtens være, at det er formuleret sådan i loven, men det virker umiddelbart noget urimeligt at skulle ansøge og dokumentere forhold ud fra en fremtidig beskæftigelsessituation, som man ikke kan vide noget om, tre år før afgørelsen falder”, mener hun.

”Jeg savner proportioner og retfærdighed. Det er ikke i orden at modtage et Optagelsesbrev – der skaber forventning om, at sagen endelig er behandlet – for derefter at modtage partshøring, som ikke nævner det, styrelsen går efter, nemlig selvforsørgelse. Jeg har indsendt 54 sider dokumentation plus 2 A4-sider med ekstra dokumentation for at bevise hvor mange timer jeg er beskæftiget - for så at få afslag på et helt andet grundlag!”

Stadig retsløs

I marts 2024 gjorde Vera indsigelse mod afgørelsen og indsendte ekstra dokumentation, bl.a. 320 sider aktivitetslog. Hun modtog et generelt svarbrev fra Udlændingestyrelsen med besked om, at man ikke ville genoptage hendes sag på baggrund af de nye oplysninger.

Så hun er fortsat retsløs.

Maj Thorsen:

Systemet er blevet endnu mere brutalt.

Vi har skabt et myndighedsmonster, der kværner mennesker, og hvor retssikkerhed er et postnummerlotteri, mener socialrådgiver Maj Thorsen. Som whistleblower satte hun i 2014 spørgsmål om netop retssikkerhed på dagsordenen.

Det er godt 10 år siden. Hvordan har systemet det i dag?

”Det er ikke blevet bedre. Tværtimod. Jeg ville ønske, jeg kunne sige noget andet, men i de sidste ti år har jeg set det samme mønster gentage sig – bare i en endnu værre version. Økonomien er blevet dårligere, og lovgivningen er blevet skærpet på måder, der ikke hjælper dem, den burde beskytte.”

”I de sager, jeg arbejder med som privat socialrådgiver, ser jeg desværre et system, der er blevet endnu mere brutalt, endnu mere utilgængeligt og endnu mere uretfærdigt. Kommunerne har presset grænserne for, hvad de kan slippe afsted med. Borgere bliver oftere behandlet som en økonomisk belastning frem for som mennesker, der har brug for hjælp.”

Kommunernes skøn varierer

”Førtidspension, fleksjob, kontanthjælp – alt afgøres af et kommunalt skøn, og det kan variere vildt. Den ene kommune kan træffe en afgørelse, der kan være en helt anden i nabokommunen. Så man kan ikke stole på, at loven beskytter én. Retssikkerheden er blevet et skræmmende postnummerlotteri. Når økonomien er den afgørende faktor, bliver mennesker holdt hen i systemet uden retssikkerhed. I mange af mine sager bliver mødet med jobcentret en knusende oplevelse, hvor mennesker mister tilliden til systemet og troen på, at der findes et sikkerhedsnet.”

Sagsbehandlere er magtesløse

”Sagsbehandlerne i kommunerne er også under pres. De skal få budgetterne til at hænge sammen og samtidig håndtere sagerne efter regler, der sjældent er skabt med borgerens tarv for øje. Mange sagsbehandlere fortæller mig i fortrolighed, at de føler sig magtesløse; men de tør ikke sige noget offentligt af frygt for at miste deres job.”

Er det særlige borgere eller grupper, der bliver retsløse?

”Nej, det kan ramme alle. Det er nemt at tro, at det kun er dem på kontanthjælp; men jeg har set topchefer, der pludselig mister alt og bliver kværnet i systemet. De opdager, hvor lidt retssikkerhed, der egentlig er. Det er langt fra alle, der har overskud til at kæmpe imod. Systemet er så komplekst, at det kræver en ekspert bare at forstå sine rettigheder. Der findes 33.000 sider, der omhandler beskæftigelseslovgivning – og hvem kan navigere i det? Det er der ikke mange, der kan.”

”De mest udsatte har ingen chance. De bliver mødt af et system, der mistænkeliggør dem fra første dag. Jeg ser det igen og igen: En borger, der har fire alvorlige kroniske sygdomme, som en

psykolog vurderer ikke kan arbejde. Men hvad siger kommunen? De skal alligevel i praktik. Dokumentation afvises. Lægenes vurderinger bliver tilsidesat. Når selv sundhedsfaglige vurderinger bliver ignoreret, er det et tegn på, at systemet ikke længere handler om at hjælpe, men om at presse folk ud over kanten.”

Hvordan ser du på jobcentrene?

”Jobcentrene er et monster. Et myndighedsmonster, en bulldozer, der kværner mennesker. Forestil dig, at du har arbejdet og betalt skat i 25 år. Pludselig bliver du syg, kan ikke arbejde og har brug for hjælp. Så møder du et system, der ser dig som en byrde.”

”Medarbejderne på jobcentre er ansat til at få folk i arbejde – ikke til at hjælpe dem, der ikke kan, og den tankegang drypper ned på sagsbehandlerne. De skal presse borgerne. Få dem afklaret. Gøre dem „arbejdspare“, selv når de tydeligvis ikke er det.”

“

**Borgerne bliver oftere
behandlet som en
økonomisk belastning
frem for som mennesker,
der har brug for hjælp.**

”Men der er undtagelser. Skanderborg Kommune, for eksempel. De viser empati. Aarhus har også steder, hvor borgerne bliver mødt ordentligt. Det viser, at det ikke behøver være sådan her. Men det er en kamp op ad bakke, og jeg synes desværre ikke, at det er værd at bruge tid på de gode historier længere. For hvad vi skal vi bruge dem til, når systemet er så ødelagt?”

Reformsnak uden konsekvens

Kan man tale frit om det her?

”Nej, det kan man ikke. Medarbejderne, der sidder i systemet, tør ikke sige noget. De går på arbejde og vil gerne gøre en forskel; men de er blevet indoktrineret i en kultur, hvor økonomi altid er vigtigere end menneskelighed. Hvis de går imod strømmen, risikerer de deres job. Er det økonomi? Er det ondskab? Jeg ved det ikke længere. Men jeg ved, at hvis det ikke er økonomi, så må det være ondskab.“

”Politikerne taler om reformer, men intentionerne bliver ikke ført ud i livet. KL, Kommunernes Landsforening, har en enorm magt og skubber på for at forringe retssikkerheden. Ankestyrelsen opretholder et system, hvor sagerne næsten aldrig vinder til borgernes fordel. Førtidspensionssager kan næsten ikke vindes længere. Og jobcentrene? De kværner mennesker. Nogle går ind i systemet med en fysisk sygdom og kommer ud med en psykisk lidelse. Systemet forværrer folks tilstand. Der mangler en grundlæggende forståelse for, at mennesker ikke bare kan presses ind i en standardiseret kasse – for ingen er ens.”

Intet arbejde, ingen eksistens

Hvorfor tror du, at der ikke er mere opmærksomhed på det?

”Måske fordi det er blevet konsensus. Arbejdsmarkedet er blevet den ultimative målestok for værdi. Mette Frederiksen sagde det allerede i 2013 i forbindelse med førtids- og efterlønsreformen: „Man er noget værd, hvis man er i arbejde.“ Den tankegang er nu så indgroet i lovgivningen, at vi har skabt et system, hvor mennesker uden for arbejdsmarkedet ikke længere har en plads. Når du ikke arbejder, eksisterer du ikke.”

”Hvis der var en knap, man kunne trykke på for at ændre det

hele, ville jeg gøre det. Men sådan en knap findes ikke. Der er kun kampen. Og jeg bliver ved med at kæmpe.”

Sørens fortælling:

Søren var ikke i målgruppen for at få hjælp, skrev kommunen uden nærmere forklaring.

I en alder af 59 år får lærer Søren Jensen en hjerneblødning og pådrager sig derved en udtalt funktionsnedsættelse. Nu kommer han på overarbejde med myndighederne og velfærdssamfundet i bestræbelserne på at få sit liv til at hænge sammen og opnå den rette hjælp og de nødvendige ydelser, der kan kompensere for hans handicap.

Historien begynder i starten af corona-nedlukningen i marts 2020. En veninde kører Søren Jensen til Hillerød Hospital med voldsomme smerter i hovedet og nedsat kraft i venstre side af kroppen. Da de ankommer til hospitalet, får de at vide, at de ikke må forlade bilen. I stedet sendes Søren hjem med morfin og besked på at henvende sig til sin egen læge dagen efter, hvis han fortsat har ondt i hovedet.

”Der går to dage, før man endelig tager mig alvorligt og stiller diagnosen hjerneblødning”, fortæller Søren.

”Jeg bliver opereret akut to gange i hjernen, dels for at standse blødningen, og dels for at tømme blod ud. Efterfølgende kommer jeg på genoptræningscenter to forskellige steder. Som følge af forløbet og isolationen fra dem, jeg kender og holder af, får jeg en depression, og må flytte hen i nærheden af min søster på Møn. Her finder jeg ud af, at kampen med systemet kun lige er begyndt.”

**Jeg anede ikke, at den
skat, jeg betaler, ikke går
til dem, der har brug for
hjælp, men til at holde
mennesker væk fra
hjælpen.**

Den barske virkelighed

”En tidligere kollega tilbyder mig sin hjælp til at navigere i systemet. Hun har før fortalt mange historier om myndighedernes magtfuldkommenhed, modvillighed og modstand, når hun kæmpede for sin søster med udviklingshandicap – historier, som jeg var overbevist om, blev tilsat vel meget krydderi. Jeg er desværre blevet klogere!”

”Det første, jeg gør, er at ansøge om en BPA - en borgerstyret personlig assistance - så jeg kan få et så normalt liv som muligt til trods for min nye situation. Jeg indgiver min ansøgning i januar 2021 og må rykke mange gange for at få en afgørelse. Undervejs skriver jeg også til kommunalbestyrelsen, som dog ikke reagerer. Ti måneder senere får jeg svar på min ansøgning – kommunen giver mig afslag. Begrundelsen er, at de ikke mener, jeg er i målgruppen. Man forklarer dog ikke hvorfor.”

”Næste step er at klage over afslaget til Ankestyrelsen. Det gør jeg i slutningen af 2021. Da svaret efter ti måneder endelig kommer, er det med en beslutning om ”fuld hjemvisning”. Det be-

tyder, at Ankestyrelsen sender sagen tilbage til første instans, i dette tilfælde kommunen, der skal genbehandle sagen og afgøre den igen på grund manglende oplysninger eller alvorlige sagsbehandlingsfejl.”

Tilbage til kommunen igen

”Men kommunen genbehandler ikke sagen, selvom jeg sender adskillige rykkere. Ankestyrelsen afviser i en fornyet henvendelse at gøre yderligere med den begrundelse, at de har afsluttet sagen med hjemsendelsen. Så jeg må klare mig med min hårdt tilkæmpede punkthjælp, herunder slås for at få bevilget to timer om ugen til at komme på indkøb, og en gang om ugen hjælp til at lave mad.”

Flytter kommune trods advarsler

”Mens jeg boede i nærheden af min søster på Møn, fik jeg eminent og inddragende genoptræning, som tog udgangspunkt i mine interesser. Jeg gik fra at sidde og hænge i en kørestol til at kunne gå på trapper, spille guitar igen, overskue madlavning, m.m. Jeg fik kæmpe opbakning fra genoptræningsteamet. Men de blev også frustrerede over, at kommunen ikke ville bevilge den rette hjælp og støtte til at vedligeholde mine genvundne funktioner.”

”I 2022 besluttede jeg at flytte til en kommune, hvor jeg tidligere har boet, og hvor jeg har opdyrket en omgangskreds. Det har været godt for mig at have min søster på Møn i min nærhed, men det er for svært for venner og bekendte at komme derned. Jeg har ingen til at hjælpe mig på ture og kan derfor ikke besøge mine venner. Så jeg flytter, selvom jeg blev advaret om, at det let kan forringe min situation – og det må jeg sige det har!”

Må kæmpe for ydelser

”Min nye kommune nægter at behandle ansøgning om BPA, og jeg må endnu en gang kæmpe for at få punkthjælp. Hjælp til at

komme ud er ikke en del af deres standarder og afvises derfor. Det hele går ad h... til, og nu er jeg på vej i plejebolig pga. manglende handicapkompenserende ydelser.”

”Livet kan vende på en tallerken. Før forstod jeg ikke, hvor hårdt – umuligt – det er at få den rette hjælp. Jeg anede ikke, at den skat, jeg betaler, ikke går til dem, der har brug for hjælp, men til at holde mennesker væk fra hjælpen. Det må være svimlende summer, der bruges på cirkulær sagsbehandling, nedbrud i familier, sundhedsydelser, mistriivsel og meget mere.”

”Det er ekstremt mange ressourcer, som går tabt!”

Yasmins fortælling:

Indfødsretsudvalget er ikke omfattet af forvaltningslovenes regler om begrundelse.

Hvornår er man dansk nok til at blive statsborger? Det spørgsmål plager Yasmin, som blev nægtet statsborgerskab på et forkert grundlag.

Yasmin er født og opvokset i Danmark. Umiddelbart efter folkeskolen startede hun på en gymnasial uddannelse, stx, men skiftede efter et år til hf. Da begge forløb var på samme skole, blev det ikke betragtet som en pause fra studiet. Samme år fik hun sin permanente opholdstilladelse i Danmark.

”Jeg gennemførte hf og fik et legat for min bemærkelsesværdige indsats. Min plan var at starte på universitetet umiddelbart efter, men det krævede en overbygning, da man ikke kan komme på universitetet alene med en hf. Så direkte efter hf påbegyndte jeg et supplerende overbygningsforløb (sof), der bestod af engelsk A og religion B. I begge fag fik jeg topkarakter.”

”Forløbet tog kun seks måneder, så jeg var færdig og kvalificeret

til at starte på universitet i januar 2021. Dog kunne jeg først søge ind på jurastudiet til sommerstart og havde nogle måneder, hvor jeg var ledig. I den forbindelse er det relevant, at Danmark pga. corona var nedlukket i årets første tre måneder, og det var svært at finde arbejde. Det lykkedes mig at få job som tjener to steder, men desværre kunne de ikke tilbyde mig mere end ca. ti timers arbejde pr. uge. Jeg kom ind på jurastudiet i september 2021 og har fulgt studiet siden.”

Krav om fuld beskæftigelse

Da Yasmin i 2022 blev 20 år, søgte hun om dansk statsborgerskab. Deltidsbeskæftigelsen i foråret 2021 betød imidlertid, at hun ikke opfyldte kravet om fuld beskæftigelse. Derfor søgte hun statsborgerskab med et ønske om at få dispensation fra beskæftigelseskravet. Men i april 2024 fik hun et afslag.

”Begrundelsen lød: at du i mere end seks måneder indenfor de seneste fire år forud for fremsættelse af næstkommende lovforslag om indfødsrets meddelelse ikke har været i beskæftigelse 120 timer pr. måned”, citerer Yasmin.

”Endvidere stod der: Din sag har været behandlet i Folketingets indfødsretsudvalg på et møde 4. april 2024, og udvalget har i den forbindelse meddelt, at udvalget har besluttet, at der ikke kan meddeles dispensation. Udlændinge- og integrationsudvalget kan oplyse, at beslutninger fra Folketingets indfødsretsudvalg ikke er omfattet af forvaltningslovenes regler om bl.a. begrundelse.”

Hvorfor et afslag?

Yasmin forstår ikke afgørelsen:

”Der var jo reelt ingen begrundelse for afslaget om dispensation. Ansøgningsprocessen er nøje beskrevet i vejledningen, men når sagen så afgøres ud fra noget andet end det oplyste, så virker

det bare vilkårligt og uretfærdigt.”

”For mig ser det ud som om, at myndighederne kan gøre, hvad der passer dem. Det, synes jeg, er bemærkelsesværdigt i en retsstat. Jeg er godt klar over, at det i princippet er en skønmæssig vurdering. Men når disse vurderinger – i øvrigt – er hemmelige, da de ikke gengives i afgørelsen, giver det jo ingen gennemsigtighed.”

“

**Det føles som en
kæmpe afvisning ikke at
blive anerkendt som en del
af samfundet.**

”En sådan afvisning kan være med til at ændre de enkelte borgeres retning i livet og – ikke mindst – deres retsfølelse og tillid til myndighederne. Jeg sidder tilbage med spørgsmålet Hvorfor? Uden at vide, om jeg nogensinde vil få en afklaring.”

Et slag i maven!

Det føles som en kæmpe afvisning ikke at blive anerkendt som en del af samfundet, selvom man ikke kender til andet, fastslår Yasmin:

”Det er lidt som at få at vide, at du ikke er god nok, når det tilsyneladende er myndighedernes subjektive grundlag, der bestemmer, hvem der har gjort sig fortjent til statsborgerskabet. Hvad kunne jeg have gjort mere for at blive bedre stillet? Jeg er født og opvokset i Danmark. Jeg deltager aktivt i samfundet, og jeg er godt i gang med en længere uddannelse. Hvad mere kan der kræves, for at jeg anses som dansk nok? Som ansøger har man ikke den fjerneste ide om, hvorvidt de kan ”lide” dig og derfor vælger at tildele dig statsborgerskab.”

”At se andre unge få statsborgerskab, selvom de ikke som jeg selv er født her, kan godt føles som et slag i maven. Hvorfor dem, og ikke mig? Hvad har jeg gjort galt? Men selvfølgelig er jeg glad på deres vegne.”

Mads Pramming:

Der er grundlæggende ingen kontrol med myndighederne i Danmark.

Myndighederne opsøger de gråzoner og grænser, der findes. Og der er ingen konsekvenser, hvis de bryder loven.

”En borger kan mene, at vedkommende har ret til førtidspension, og får så at vide, at det får man ikke, for det er der ikke råd til. Men det er et lovbrud. Myndighederne går bevidst ind i sagerne og fortolker for at undgå at bruge penge på den hjælp, som borgerne har ret til. Jeg tror, det skyldes et system, hvor der ikke bliver slået ordentligt tilbage. Og så at der ikke er nogen kontrol. Det er for mig det største retssikkerhedsmæssige problem, vi har!”

Advokat Mads Pramming taler sig varm. Dette er hans mærkesag, et emne, som han tidligere har sagt og skrevet meget om.

”Det behøver ikke være udsatte borgere, det går ud over. Det kan være os alle sammen. Jeg tror, det mest relevante er at se på, hvordan domstolene behandler deres sager. Grundlæggende set er der ikke nogen kontrol med myndighederne i Danmark. Der

er ikke nogen konsekvens for myndighederne, hvis de bryder loven!”

Ingen konspirationsteori

Hvorfor er det, at myndighederne ikke taber deres sager?

”Det her kan lyde som en konspirationsteori; men det er det ikke. Efter enevældens afskaffelse, hvor Kongen var både Stat, Kommune, Styrelse osv. – altså både den udøvende, lovgivende og dømmende magt – introducerer man en tredeling af magten, inspireret af Montesquieu. Det afføder en diskussion om, hvilken rolle domstolene, altså den dømmende magt, præcis skal have. Skal en afgørelse fx træffes af en regering alene, og skal den udøvende magt være noget, domstolene kan blande sig i? Resultatet bliver, som vi kender det fra i dag, at myndighederne selv kan træffe en afgørelse, når der er spørgsmål om skøn, og det ligger uden for domstolenes kontrol. Det står i grundloven.”

”Det betyder, at når en sagsbehandler i Guldborgsund Kommune træffer afgørelse i en sag om, hvorvidt en borger kan arbejde eller ej, så er det aldeles uden for domstolenes kontrol. Derved bliver den myndighed i praksis til en enevældig konge. Det er det system, som blev indført med grundloven, og det er sådan, at det er i dag. Det kan man slå op i forvaltningsloven. Det er det, du lærer på jurastudiet. Det er ikke en konspiration, det er en tradition, som er gældende i dag.”

”Det, som er vildt, er altså, at vi har et system uden kontrol.”

Hvad skal der til for at få systemet under kontrol?

”Det bedste for retssikkerheden i Danmark var, hvis domstolene fik kontrol med, hvad myndighederne laver. For så kunne myndighederne fint gå til grænsen og ind i gråzonerne. De ville nemlig have sikkerhed for, at domstolene kunne omstøde for-

kerte beslutninger og mindske antallet af forkerte beslutninger. Hvis ingen ved, hvor grænsen går, hvis ingen ved, hvornår man har ret til førtidspension, så er det fuldstændig risikofrit at forvalte loven, som det passer myndighederne.”

Embedsværket har magten

”Vi er oppe imod et system og et grundlovsfæstetprincip, som alle, der har læst jura, kender. Men man kan jo godt prøve at slå nogle huller i det. Min primære årsag til at stille op med det her, er at oplyse folk om det. Jeg har endnu ikke mødt et menneske, som synes, det er et fedt system. Når jeg holder foredrag om problematikken, også på Christiansborg, så sidder folk med åben mund og polypper og spørger til, hvordan vi får det fikset. Hverken politikerne eller borgerne ved, at det er embedsværket, som har magten. Og der er ikke nogen, som ønsker det sådan, undtagen embedsværket og forvaltningen. Det er unikt, for det er et område, hvor borgerne og politikerne har fuldstændig samme ønske.”

Hvad med ombudsmanden?

”Ombudsmanden er en svensk opfindelse. Jeg har ikke nogen dårlig tanker om ombudsmanden, slet ikke. Jeg har ikke lavet andet de sidste mange år end at føre sager mod staten, og jeg overvejer meget sjældent at klage til ombudsmanden - måske en enkelt gang om året. Ombudsmanden udøver dog ikke den kontrol med forvaltningen, som man kunne ønske sig. Det tror jeg ikke engang er kontroversielt at sige.”

”Man har også indført Ankestyrelsen, som desværre har vist sig at være den allermest borgerfjendske instans i Danmark. Hvis kommunerne går til grænsen, så går Ankestyrelsen som regel over. Jeg kan ikke komme på, hvornår Ankestyrelsen har fortolket en bestemmelse til noget borgervenligt. Jeg har kun set stramninger. Der må være et eller andet psykologisk, når man

skal bruge penge. Det er nemmere at være nærig end at være gavmild.”

Nærighed belønnet med is

Kan du uddybe det, at det nemmere at være nærig?

”I kommunerne har man direkte økonomisk interesse i at være nærige. Der var for nylig en sag i Helsingør Kommune, hvor man ville lukke 100 sygedagpenge-sager inden månedens udgang, altså forsørgelsesgrundlaget (!) for folk, som fx lige er

“

blevet kræftsyge og ikke kan arbejde. Hvis man fik lukket de 100 sager, så var der is til torsdagskagen. Hvor småt kan det blive?”

**Det bedste for
retssikkerheden i
Danmark, var, hvis
domstolene fik kontrol
med, hvad myndighederne
laver.**

”Der er også eksempler, hvor kommunerne udliciterer et område til private firmaer, fx Falck Healthcare. Der er eksempler på, at Falck har overtaget al sagsbehandling på området på en no-cure-no-pay-basis. Dvs. at Falck Healthcare ikke fik betaling, hvis en sag ikke blev lukket, og dermed blev det gratis

for kommunerne. Til gengæld fik Falck Healthcare så en procentdel, hvis de fik lukket folks sygedagpenge-sager. Det er jo business. Efter nogle år gik det så op for kommunen, at det var ulovligt, fordi kompetencen til at træffe afgørelser i de sager selvfølgelig ikke kan delegeres til et privat firma. Det er en model, som man har leget med. Det kører på en anden måde i dag, men man tænker for meget penge ind i det. Kommunerne har altså en direkte økonomisk interesse, som desværre resulterer i

mange ulovlige afgørelser.”

Mirakel at vinde sag om fleksjob

Hvordan kom du ind i arbejdet?

”Jeg kom ind i det lidt snublende, fordi jeg var på et advokatkontor, som mente, at man godt kunne lave lidt penge på sociale sager. Som helt grøn overtager jeg en bunke sager fra min kollega Stine Jørgensen, som nu er professor i socialret, og tager så fat på det, som jeg synes, er det mest uretfærdige. Og så vinder jeg den første sag. Det var åbenbart lidt af et mirakel at vinde en sag om retten til fleksjob, men det anede jeg ingenting om. Jeg syntes bare, det var uretfærdigt, og så ikke den store sensation i, at jeg vandt. Men dagen efter ringer dommeren til mig og siger, at de bliver kimet ned af borgere, som vil have en kopi af dommen, og beder mig anonymisere den, så han kan henvise til mig. Det blev så vildt, at min arbejdsgiver på det tidspunkt snakkede om at ansætte en student, som kunne besvare alle henvendelserne. Aftenen efter, at jeg har været i retten, er Socialministeren i deadline for at diskutere ”Helsingør-dommen”, som sagen blev kaldt, en byrets-sag om så uanselig en ting. Resten af sagerne i bunken tabte jeg mere eller mindre alle sammen, men de underviser stadig i ”Helsingør-dommen” på jurastudiet!”

Ingen penge i at tabe en sag

”Barrieren for mange af sagerne er også, at det ofte er fattige mennesker, som har brug for hjælp. Det var også derfor, at der var så mange, som ville se dommen fra Helsingør, for i advokatverden er der ingen logik i at tage den type sager; de er sindssygt besværlige, du får ingenting for dem, og du taber på forhånd. Og ingen gider tabe en sag. Så der er altså ikke mange, som gider røre dem. For uanset om du taber ni sager i træk, så skal du stadig gå ind til nummer ti med den tro, at du kan vinde. Så det er et ”umuligt” område at finde en advokat til.”

”Sådan er det stadig på mit kontor i dag. Der er mange, som ringer, vi lykkes sjældent med at sende dem videre, hvis vi ikke selv kan hjælpe. Det skubber også til vores måde at håndtere arbejdet på; vi kommer til at prioritere, vi kommer til at tage de sager, hvor der er en chance for at vinde. Men hvad med de andre sager? De skal også føres. Det er et afledt problem.”

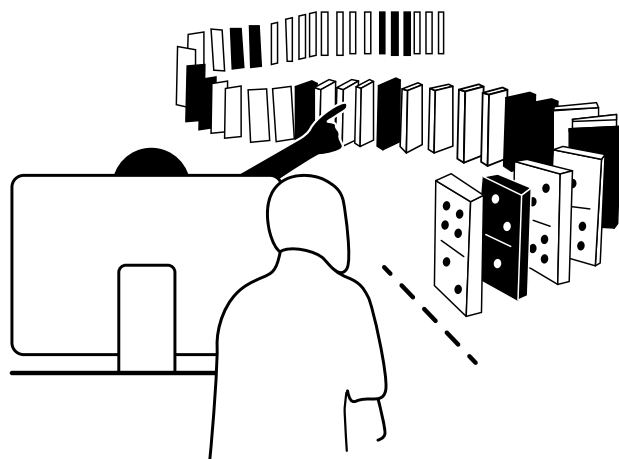
Kan domstolene ændre kommunernes måde at tænke i økonomi i de her sager?

”Det hele kan igen spores tilbage til, at der ikke er nogen kontrol. For hvis domstolene blandede sig – og det kunne de sagtens – så ville kommunen finde ud af, at man i nogle af de sager, hvor kommunen tester grænserne for at få et budget til hænge sammen, der overtræder de loven. Det ville i mine øjne skabe en sammenhæng mellem lovgivning og udøvelse. Det behøver ikke at være alle sager, som skal prøves ved domstolene, bare nogle, så man kan se, at grænserne for, hvem vi ikke vil hjælpe, kan flyttes.”

To ens situationer – to forskellige udfald

”Det helt absurde er, at jeg kan have klienter i præcis samme situation. Jeg kan have en klient, som skal have førtidspension på grund af et trafikuheld. Kommunen vil ikke bevillige det, og har i stedet prøvet med varmt-vands-bade, arbejdsprøvning og mentor-ordninger. Men vedkommende kan stadig ikke rejse sig, fordi kroppen er ødelagt. Så bliver der klaget til Ankestyrelsen. Det kommer i retten, og borgeren vil med hundrede procents sikkerhed tabe, fordi det er kutyme, at domstolene ikke skal prøve forvaltningens skøn. Det er ikke en kritik af domstolene, for det står i grundloven, og det er, hvad man har lært på jurastudiet – igen!”

”Nu forestiller vi os så det præcis samme menneske, som har tegnet en forsikring med erhvervstabsevne indskrevet. Det kan

også være en ordning hos arbejdsgiveren, hos PFA, Danica eller AP-pension. Af policen vil det fremgå, at du har ret til løn resten af livet, hvis arbejdsevnen er nedsat med mere end to tredjedele. Sådan en forsikring har næsten alle. Hvis arbejdsgiveren og pensionsselskabet så siger, ligesom kommunen, at de tror, du kan arbejde fuld tid, og går i retten med den overbevisning, så vinder borgerens advokat med 100 % sandsynlighed. Dommeren vil kigge på pensionsselskabet og spørge; ”hvad fuck laver I? Jeg kan læse i alle papirer, at den her person aldrig kommer til at arbejde, hvad fanden laver I?”

“

**Der bliver løjet. Staten,
den myndighed ,som skal
passe på os, overholder
ikke loven.**

”Det kan være den præcis samme sag, den præcis samme dommer, men forskellen er bare dén, at dommeren blander sig – domstolen er der! Og konsekvensen af den præcedens er, at borgerne får, hvad de har krav på. For forsikrings- og pensionsselskaberne ved, at de skal opføre sig ordentligt. De ved godt, hvor grænserne går, og hvis man går i retten med det, så taber man med et

brag. Det viser altså, at der godt kan være kontrol, og at domstolen sagtens kan være den instans, som vi gerne vil have, de skal være. Men hvis det er myndighederne, som er skurken, så har de grundloven med sig.”

Sikkerhedsnettet eksisterer ikke

Har vi den retssikkerhed, som vi burde have?

”Det, som gør ondt på mig politisk er, at man har nogle rettigheder efter loven, som ikke efterleves. Der bliver løjet. Staten,

den myndighed som skal passe på os, overholder ikke loven. Det sikkerhedsnet, som man bliver fortalt, at der er, det findes ikke. De borgere, som tror at det findes, får deres liv ødelagt og bliver ludfattige, når de finder ud af, at det ikke findes. Det er løg-
nen om, at vi har et velfærdssystem og et sikkerhedsnet. Det er uværdigt. Hvis det er et spørgsmål om penge, så ville det være bedre, hvis man var ærlig og fortalte, at der kun er råd til førtidspension til de hårdest ramte. Det burde politikerne kunne sige højt, så er der jo en chance for at stemme på nogle andre, som ikke vil have det sådan. Det bliver et spørgsmål, om man vil have et velfærdssystem eller et system som i USA. Det vil le være mere ærligt, så kunne folk selv tage stilling til, om de skulle bruge penge på en privat sundhedsforsikring. Det er en privatisering, og det er ærligt. Jeg går ikke ind for det, men vi bliver tvunget derhen.”

”Og vi er der nok allerede. Man kan jo spørge folk på gaden, om de tror, at det er svært at få førtidspension i Danmark. Det vil de fleste svare nej til. Men sådan var det for 15 år siden, ikke i dag. Jeg tror vi med tiden har mistet forbindelsen imellem det, som man er blevet lovet i velfærdsstaten, og det sikkerhedsnet, man har under sig.”

”De politikere, som gerne vil have en velfærdsstat, skal begynde at interessere sig for, om ikke en domstol skal have mulighed for at komme ind og blande sig i myndighedernes arbejde, ligesom de kan med det private. Hvis man vil beskytte velfærdsstaten, så skal man gøre noget. Det kan også være et arbejde for fagforeningerne at komme med et alternativ – for det ser ikke ud til, at staten selv kan finde ud af det.”

Man har ret til hjælp

”Det handler ikke om mere eller mindre i ydelse. Det handler om det, som står i loven: at man har ret til hjælp. Man kan ikke give en borger en rettighed, som borgeren ikke har. Men man

kan godt afskaffe førtidspension og sygedagpenge. På den måde bliver det politisk, men i det mindste ærligt; for det er sådan det er i dag.”

”Jeg tror, man må erkende, at man har givet borgerne nogle rettigheder, som man ikke kan efterleve økonomisk. Så det ender også i et shit-show, hvor kommunerne handler ulovligt, politikerne siger hvad laver I? Og aben ender i jobcentret, som skælder ud på kommunerne, som så siger, at der ikke er penge nok, og således smuldrer ansvaret.”

Kan vi løse det?

”Hvis man skulle finde på nogle løsninger, så kunne den første løsning være at lade være med at gøre noget og så vente på, at den uretfærdighed, som trods alt er blevet udjævnet, fortsætter, for domstolene har rykket sig en smule. Det kommer nok til at tage 100 år.”

”Den anden mulighed er at lade være med at lave skøn i lovgivningen. Så reduceres gråzonen. Beslutningerne skal på den måde ske på objektive vurderinger. Men det er meget svært, for det er godt med skøn; det giver mulighed for, at man kan bruge faglighed i sagsbehandlingen.”

”Forvaltningsdomstole er en tredje mulighed. Den tanke har jeg sagt højt før, og det har sat alt muligt i gang. F.eks. ringede partiet Venstre og spurgte, om jeg ville sige noget mere om det, og om jeg vidste, hvad det ville koste. Det kunne jeg ikke regne ud, men jeg spurgte advokatsamfundet, som heller ikke havde et bud. Men så foreslog jeg forvaltningsdomstole som middel til at sikre retssikkerhed for borgeren i mødet med forvaltningen. Men måske er det ikke nødvendigt, for vi har jo dygtige dommere, som sagtens kan finde ud af at håndtere de her sager. Advokatsamfundet kom så med den simple idé: der skal være fuld

prøvelse i retssalen. Over kort tid ville det måske være med til at skabe en ny kultur. Det er verdens nemmeste ting. Det er en bedre løsning end forvaltningsdomstole i mine øjne.”

Hvem ser du som de retsløse?

”Det er vigtigt at sige, at mange tænker, at det her rammer ikke mig. Men alle kan komme ud for et trafikuheld. Alle kan også få et barn med autisme. Det her rammer alle. En typisk henvendelse til mig kommer ikke fra sociale tilfælde. Sociale tilfælde bliver de først efter 15 år i systemerne.”

Mayas fortælling:

Retssikkerhed er for mig en by et vist sted!

I marts 2005 kunne Maya "fejre" 10-års jubilæum hos jobcentret. Ikke som ansat, men som borger, fastlåst i en uafklaret situation, i "midlertidig" indsats, med "midlertidig" ydelse.

Maya er en kvinde på 32 år. Hun er mor til to børn i førskolealderen. Gennem 12 år er hun samlevende med sin kæreste.

Af Mayas sundhedsjournal fremgår det bl.a., at hun har flere fysiske skader med kroniske smerter til følge. Hun har psykiske gener – de fleste opstået af, eller forværret af den uvisse situation i jobcentret – i form af ptsd (posttraumatisk stresssymptom), ocd (obsessiv-kompulsiv tilstand) samt depressiv tilpasningsreaktion.

Det er nu seks år siden, at lægerne ikke mente at kunne stille mere op med behandling. De skriver: "Prognosen er dårlig. Hendes situation er stationær. Behandlingsmulighederne er udtømte; vi anbefaler at hun stopper alle former for genoptræning."

Fem forskellige sagsbehandlere

Gennem de seneste ti år har det været op til kommunen at hjælpe Maya med at få fodfæste på arbejdsmarkedet; men på intet tidspunkt har hun været indstillet til et ressourceforløb eller deltaget i et rehabiliterings-teammøde, fortæller hun:

”70 pct. af tiden har jeg desværre været sygemeldt/fritaget. Men jeg har da været igennem fem virksomhedspraktikker, uden at man fra jobcenterets side er kommet frem til en kon-

”

Jeg står tilbage med en følelse af, at jeg er blevet truet med mine børn af jobcentret, som egentlig bare skulle hjælpe mig med min fremtid på arbejdsmarkedet og forsørgelse.

klusion eller en afslutning af min sag. Jeg har haft ikke mindre end fem forskellige sagsbehandlere – fire gennem de seneste tre år. Ingen af de nye virkede, som om de vidste, hvad de talte om. Jeg har tit spekuleret på, om der ikke står noget i min sag, eller om de nye ikke har læst det? I ét tilfælde blev der slet ikke skrevet journalnotater gennem et helt et år.”

Førtidspension udelukket

Da Maya indgav en klage vedrørende de manglende notater og den udeblivende fremdrift i sin sag, blev hun indkaldt til møde for at

drøfte klagen. Inden mødet på jobcenteret blev hun kontaktet pr. telefon af sin nye sagsbehandler. Hun ønskede at hilse på inden mødet og ville gerne høre lidt om Mayas situation.

”Hun spørger mig, hvad mine ønsker til fremtiden er. Jeg infor-

merer hende om, at jeg i lang tid ønskede mig et fleksjob, da jeg indså, at uddannelse og almindeligt job ikke var muligt for mig. Men i forbindelse med min udredning og behandling er jeg dog blevet en del klogere. Jeg har med tiden indset, at det mest realistiske for mig ville være at få førtidspension. Hendes svar er, at jeg ikke kan få førtidspension, da jeg ikke er "terminal". Så havde hun da lige demonstreret sin totale uvidenhed om lovgivningen eller udøvet en særdeles nedladende ligegyldighed!? Jeg ved jo godt, at det kriterie ikke er det eneste i forhold til førtidspension."

"I mødet på jobcentret vedrørende min klage deltager min nye sagsbehandler og jobcenterlederen. På mødet finder vi ud af, at de har mistet alle notater fra min seneste praktik. Den nye sagsbehandler forsikrer mig om, at de vil forsøge at finde jobkonsulentens notater fra det afsluttende møde med praktikstedet. Notaterne er imidlertid aldrig blevet fundet, så de tre måneders praktik var spildt i den sammenhæng. I min sag noterede man mødet som en jobsamtale; ikke som et møde om min klage. Den har jeg ikke fået svar på. Mon den er videresendt til Ankestyrelsen? I så fald er jeg ikke blevet informeret om det."

Som ramt af et godstog

"Nå, men det efterfølgende møde foregår igen pr. telefon. Ugen forinden havde lokalpsykiatrien sendt en statusattest til sagsbehandleren, hvori der blandt andet stod: "Patientens symptomer trigges særligt ift. bekymringer omkring børnene. Hun arbejder hårdt på at håndtere og kontrollere dette, så børnene ikke påvirkes, hvilket hun klarer flot." Sagsbehandleren spørger mig, hvordan det går med vores børn? Jeg fortæller hende at det går godt med dem, hvorefter hun svarer: "Du skal blot vide at jeg har indberetningspligt, hvis der skulle være noget, jeg studser over ift. jeres børn."

"I øjeblikket tænker jeg ikke nærmere over hendes kommentar;

men efterfølgende rammer den mig som et godstog. Den weekend går med opkast og diarré. Jeg reagerer så kraftigt, at min kæreste må hente børnene alene. Jeg ligner bogstavelig talt én, der er blevet kørt over. Mine øjne er hævet af at græde. Alt det pga. af en kommentar fra en sagsbehandler, som jeg har mødt en enkelt gang. En sagsbehandler, der aldrig har mødt eller set mine børn. En person, som intet kender til mig eller min familie.”

Fejl på fejl

”Vi er en familie, der aldrig har haft brug for ekstra hjælp angående vores børn. Vi har aldrig haft en sag ved familieafdelingen. Vi er aldrig blevet indberettet af nogen, hverken dagpleje, børnehave, sundhedsplejerske eller tidligere sagsbehandlere. Men jeg står tilbage med en følelse af, at jeg er blevet truet med mine børn, af jobcentret, som egentlig bare skulle hjælpe mig med min fremtid på arbejdsmarkedet og forsørgelse. Det føles overhovedet ikke som retssikkerhed, snarere det modsatte.”

”I dag ser jeg min situation som resultatet af ti års fejlanbringelse, der føles som en straf uden tidsfastsættelse. Er det retssikkerhed? Næh, retssikkerhed er for mig en by et vist sted!”

”Jobcentret er ikke lykkedes med deres opgave. Gennem ti år har de kun lavet fejl på fejl! Er det mon derfor, de er efter mig og min familie?”

Mayas fortælling er en redigeret udgave af en historie fra DHF – Dansk Handicap Forbund.

Borgerne bliver sat skakmat

Den seneste ejendomsvurdering for Martin Sattrup Christensens andelsboligforening steg med over 900 pct. i forhold til 2012. Da han spørger Vurderingsstyrelsen hvorfor, modtager han 128 sider tekniske data og generelle beskrivelser – uden én eneste klar oplysning om, hvad der konkret er vurderet.

”Da jeg fik et 128 sider langt afslag på at få aktindsigt i, hvordan vurderingen var blevet til, følte jeg først total afmagt. Som almindelig borger uden adgang til juridiske ressourcer bliver man kørt helt over”, siger Martin S. Christensen.

Men formanden for A/B Grønningen I i Jyllinge gav ikke op.

”Heldigvis driver jeg min egen lille virksomhed, AI Agenten. Og med hjælp fra kunstig intelligens fik jeg analyseret svaret og vurderet, om deres begrundelse for afslaget var korrekt.”

I erkendelse af, at kun en meget lille del af danskerne har samme muligheder, skrev han et debatindlæg. Det blev offentliggjort i Politiken den 26. juni 2025 under overskriften ”Når staten ikke engang ved, hvad den beskatter”.

”Nogen må jo påtage sig at råbe op”, fastslår han. ”Jeg går også med tanker om at skrive et indlæg om, at AI og digitalisering skulle gøre det nemmere og mere enkelt for borgerne i forhold til myndighederne; men det virker som om, man fra statens side har valgt at bruge det omvendt, så man lettere kan sætte borgerne ”skakmat”.

Noget var helt galt

”Da jeg i april blev valgt som ny formand for vores andelsboligforening i Jyllinge, opdagede jeg hurtigt, at noget var helt galt”, fortæller Martin S. Christensen.

”Vi havde fået en ejendomsvurdering på over 70 millioner kroner – en voldsom stigning på over 900 procent siden 2012, og næsten dobbelt så høj som vurderingen af sammenlignelige foreninger i byen.”

”Jeg bad derfor om aktindsigt i, hvordan vurderingen var blevet til. Hvilke matrikler indgik? Dækkede den også vores naboforening, som jeg ikke kunne finde i vurderingsportalen.dk? Var der måske sket en teknisk fejl?”

”I stedet for svar fik jeg 128 sider tekniske data og generelle beskrivelser – uden én eneste klar oplysning om, hvad der konkret er vurderet. Jeg klagede til Skatteankestyrelsen.”

Et system, der ikke kan eller vil svare

Nu vendte Vurderingsstyrelsen tilbage på Martin S. Christensens klage. Men svaret var nedslående:

”Styrelsen skriver, at de ikke kan oplyse, hvilke matrikler, der indgår i vurderingen – fordi det ikke fremgår af et dokument. De afviser også at give indsigt i naboejendommens vurdering med den begrundelse, at de ”ikke har kunnet identificere den”. Og de vil ikke udlevere dokumentation for, hvordan vurderin-

gen er beregnet – fordi det ville kræve for mange ressourcer. Med andre ord: Staten sender en regning på over 70 millioner kroner – men kan ikke eller vil ikke oplyse, hvad regningen dækker, eller hvordan den er blevet til. Det er ikke blot frustrerende. Det er i strid med de mest grundlæggende principper for god forvaltning.”

En algoritme uden ansvar

”I en digitaliseret forvaltning, hvor afgørelser bliver truffet af automatiserede systemer, burde gennemsigthed være vigtigere end nogensinde. Men her sker det stik modsatte”, påpeger Martin S. Christensen.

“

Staten sender en regning på over 70 millioner kroner – men kan ikke eller vil ikke oplyse, hvad regningen dækker, eller hvordan den er blevet til.

”Når vi spørger til vurderingen, får vi at vide, at det ikke kan dokumenteres, fordi det er ”systemstyret” og ”ikke findes som dokument”. Men det er ikke en teknisk umulighed – det er et valg. Vurderinger bliver dannet af konkrete BFE-numre, knyttet til matrikler i en database. Det er ikke raketvidenskab at finde ud af, hvilke grunde der er vurderet. Men myndighederne afviser stadig – uden konkret begrundelse, og uden at forholde sig til borgerens behov for indsigt.”

David mod Goliath i den digitale stat

”Vi er en lille forening med 25 boliger, som forsøger at forstå, hvordan vi er blevet vurderet til det dobbelte af lignende foreninger i samme område. Men vi bliver mødt med tavshed, teknisk jargon og henvisninger til databaser, ingen får lov at se ind i”, konstaterer Martin S. Christensen.

”Det føles som en kamp mellem den lille borger og en digital statsmagt, der ikke længere føler sig forpligtet til at forklare sine beslutninger. Og det er dét, denne sag handler om: Når staten automatiserer sin forvaltning, må borgerens retssikkerhed ikke forsvinde i en algoritme.”

Et simpelt spørgsmål

”Vi beder ikke om meget”, insisterer formanden for A/B Grønningen. ”Vi beder bare om at få at vide, hvilke grunde staten har vurderet – og hvordan den er kommet frem til, at de er 70 millioner kroner værd. Hvis ikke engang dét kan lade sig gøre, har vi i Danmark et langt større problem end én forkert vurdering.” Affødte Martin S. Christensens simple spørgsmål ikke i første

“

Når staten automatiserer sin forvaltning, må borgerens retssikkerhed ikke forsvinde i en algoritme.

runde noget brugbart svar fra skattemyndighederne, så skubbede det til tingen, da en journalist fra Politiken fulgte debatindlægget op med en artikel. Allerede dagen efter, at artiklen blev bragt i avisen, blev Martin S. Christensen nemlig ringet op af Vurderingsstyrelsen, som tilbød at se på andelsboligforeningens vurdering igen.

”Det skete helt uden, at andelsboligforeningen havde indsendt en klage, men kun en anmodning om aktindsigt med henblik på at forstå vores vurdering”, konstaterer Martin S. Christensen.

Stadig utilfreds med vurderingen

”Og nu har vi faktisk fået et svar. Det i sig selv er vi selvfølgelig

glade for. Men det siger noget om, hvor svært det kan være for almindelige borgere at få indsigt, hvis man ikke råber op!”

”Vurderingen er blevet nedsat fra 70 mio. kroner til 44 mio. kroner. Det er ret fantastisk, at Vurderingsstyrelsen på den måde direkte indrømmer, at de har lavet en fejl i deres beregningsmodel. I forhold til vores ønske om aktindsigt er vi indirekte kommet i mål. Nu fremgår det tydeligt, at de har vurderet vores grundstykke og ikke de to andre, som vi var nervøse for, at de havde medtaget.”

”Til gengæld er vi ikke tilfredse med den ny vurdering. Der er blevet solgt byggegrunde til både almene boliger og ejerboliger af sammenlignelige arealstørrelser inden for de sidste 4-6 år og til markant lavere priser. Alt andet lige burde det give os en vurdering på 20-25 mio. kroner og ikke de 44 mio., vi nu er landet på.”

”Nu afventer vi, at der åbnes for den officielle adgang til at klage. Indtil da glæder vi os over, at vi gjorde rigtig i ikke at acceptere afgørelsen om aktindsigt”.

Christinas fortælling:

Christinas søn er ikke som de andre. Kan hun så ikke være mor?

Denne beretning om Christina Eriksen og hendes søn tager udgangspunkt i Slagelse. Men historien kunne lige så godt udspille sig i Jammerbugt, på Langeland, i Odense eller Frederikssund.

Historien er nemlig typisk, påpeger skribenten bag, der arbejder med at indsamle beretninger og agere bisidder i lignende sager. Den viser med al genkendelighed, hvordan det kan gå for forældre, når de henvender sig til kommunale myndigheder for at få hjælp til deres barn med et handicap. Hvordan myndighedspersoner ikke kan – eller vil – forstå, hvordan tingene hænger sammen, til trods for, at fagpersoner igen og igen forsøger at råbe dem op og oplyse dem om sagens rette sammenhæng.

Allerede da Christinas søn er ganske lille, kan hun se, at han ikke er som andre. Han reagerer og responderer anderledes på kontakt og samvær med andre, end hans storebror gjorde, fortæller hun.

”I dag kan jeg læse, at allerede i vuggestuen bliver M beskrevet som en lille autist, hvilket afspejler sig i de diagnoser, han får som femårig. Både vuggestuen og senere børnehaven ser ham som en dreng, der kommer i konflikter, og som er svær at få til at fungere sammen med andre børn. Børnehaven søger støtte til ham, men det bliver afvist. Jeg beder om hjælp og bliver mødt med, at det er mig, som ikke kan være mor.”

Tvang og overvågning

”Slagelse Kommune, som vi boede i dengang, sender mig på mor-barn-hjem. De fortæller, det skal hjælpe med at komme igennem til at få udredt min søn, eftersom kommunen ikke ville indstille til udredning. Hele opholdet er præget af tvang over for min søn og overvågning af mig. Det er et sandt mareridt at være der. Det hele spidser til, og et godt menneske skaffer en partsrepræsentant til mig, fordi Slagelse Kommune og hjemmet bygger op til at anbringe min søn.”

”Anbringelse bliver afværget. Slagelse Kommune undskylder offentligt i dagspressen over det forløb, vi har været igennem. I udtalelser fra børnehaven kan jeg læse, at de ser en dreng, som har det betydelig værre efter opholdet på mor-barn-hjemmet. De ser, at han er meget mere aggressiv og slet ikke kan deltage i aktiviteter.”

”M bliver diagnosticeret med diagnoserne infantil autisme og adhd, da han er fem år gammel. Da han starter i skole, er vi flyttet til Sorø, og her bliver det hurtigt klart, at han skal have andre rammer end andre børn. Der er ikke noget tilbud, og det skal først etableres, og han går derfor uden skoletilbud i to måneder. Det nye tilbud tilgodeser desværre ikke M’s behov, og han bliver flyttet til skole nummer tre i løbet af seks måneder. Dette tilbud virker heller ikke, og M ringes hjem hver dag ved middagstid, da skolen ikke kan rumme ham.”

Verden vælter

”Jeg beder om hjælp. En læge forsøger at hjælpe med en underretning på, at M behøver medicin, hvilket kommunen tolker som underretning på mig. Jeg søger tabt arbejdsfortjeneste, mister mit job, får afslag på tabt arbejdsfortjeneste, kommer under kontanthjælpsloftet, osv. Kommunen vil ikke give mig tabt arbejdsfortjeneste, fordi de siger, at mine forældre evner ikke er tilstrækkelige. I aktindsigt kan jeg læse, at afdelingslederen mener, Slagelse Kommune har glemt at anbringe M. Afdelingslederen er oplyst om og bekendt med den offentlige undskyldning fra Slagelse Kommune.”

”I december 2023 vælter min søns verden. Han begynder at sige i skolen, at jeg slår ham. Underretningerne vælter ind fra skolen, og det samme gør skolens magtanvendelser. I januar 2024 skriver PPR (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning) en henvisning til børnepsykiatrisk afdeling. Deres henvisning er slap og udløser en tid i slutningen af maj 2024. De sætter en børnefaglig undersøgelse i gang. En børnefaglig undersøgelse skal baseres på den aktuelle situation – denne laves i den periode, hvor M har en belastningsreaktion, og den opbygges på gamle akter fra Slagelse Kommune fra nogle år tidligere.”

“

**Anbringelse bliver
afværget. Slagelse
Kommune undskylder
offentligt i dagspressen
over det forløb, vi har
været igennem.**

”Jeg har nu en dreng, der er så belastet, at jeg på daglig basis ringer til akutpsykiatrien i Roskilde. Det bevirker, at vi får en

tid den 7. februar 2024. Her stilles diagnoserne belastningsreaktion og tourettes oven i autisme og adhd. Børnepsykiatrisk overlæge skriver en underretning på Sorø Kommune om, at de skal sikre M det rette skoletilbud, og at hans mor skal tilbydes faglig sparring til at håndtere hans komplekse neuropsykiatriske problematik.”

Fjerde skoletilbud

”På dette tidspunkt er han i november 2023 startet i sit fjerde skoletilbud, der heller ikke tilgodeser hans behov. Sorø Kommune tolker igen underretningen om det som en underretning på mig som utilstrækkelig mor. Derfor får kommunen endnu en underretning i marts fra børnepsykiatrisk overlæge, som de heller ikke forstår at læse.”

”Kommunen har allerede før, deres børnefaglige undersøgelse er afsluttet, skrevet, at de påtænker at anbringe M. En børnefaglig undersøgelse skal afdække hvilke tiltag, der skal til, for at hjælpe barnet. Der må ikke tages beslutninger, før alle data er indsamlet! På mødet spørger jeg direkte, om de har tænkt sig at gøre opmærksom på, at den børnefaglige undersøgelse er lavet, mens M har belastningsreaktion. Svaret er, at dette er advokatens opgave at bevise – så nej. Der ligger en optager synligt på bordet, som alle ved er sat til at optage.”

Tvangsanbringelse eller ej

”Der indstilles til Børne- & Ungeudvalget, at M skal tvangsanbringes. Det får igen den børnepsykiatriske overlæge til tasterne. Hun advarer mod anbringelse af et barn med autisme, hvor barnets mor kan varetage behov. Hun beskriver, hvad der vil ske med barnet, hvis de gør det. At der vil blive fremprovokeret kravafvisende adfærd, samt at det kan få store følger at fjerne et barn med autisme fra sin primærperson.”

”Et enstemmigt Børne- & Ungeudvalg beslutter i juli 2024, at

M ikke skal anbringes, men at der skal udarbejdes en forældrekompetenceundersøgelse, som er lovpligtig. Man skal afvente og se, hvordan det udvikler sig med den opstartede medicin mod adhd-symptomer. Afdelingslederen rejser sig og siger, at hun vil sende sagen i Ankestyrelsen. Ankestyrelsen er borgere-ns retssikkerhedsorgan – det organ, vi kan klage til. Desværre har Ankestyrelsen det med at imødekomme kommunerne, så de rejser en såkaldt egendriftsag. De stadfæster desuden 99 pct. af myndighedernes afgørelser. De opfylder forvaltningens ønske, og M bliver anbragt i september 2024. Dette til trods for, at Barnets Lov foreskriver, at en enstemmig B&U-afgørelse ikke skal i Ankestyrelsen.”

Christina er kompetent

Nedenstående citat er et telefonnotat fra en samtale mellem en afdelingsleder i Sorø Kommune og en børnepsykiatrisk overlæge:

”Undertegnede orienterer om, at jeg var nødt til at underrette på min bekymring ift. anbringelse. Der orienteres endnu engang om, at der ikke er stillet en tilknytningsforstyrrelse, der orienteres om, at vi herfra vurderer, at mor er kompetent, at hun ser og hører M’s behov. Der orienteres om, at M har en meget kompleks neuropsykiatrisk problematik, og at vi har erfaring for, at når man med sådan en problematik bliver presset, kan man komme til at sige voldsomme ting. Der orienteres om, at vi oplever, M har været meget presset ved ikke at være i medicinsk behandling og ved ikke at være i rette skoletilbud.”

”Der orienteres om, at vi har erfaring for, at andre børn og unge med samme diagnoser som M, når de er pressede, kan komme til at sige voldsomme ting, der ikke har hold i virkeligheden. Fx udtalelser om, at de bliver slået. Der orienteres også om, at det er vores erfaring at nogen kan give udtryk for ønske om at slå andre og – mere voldsomt – slå andre ihjel. Vi har erfaring for, at mange børn med

autisme og adhd kommer til at sige ting, som ikke er sande, når de er pressede.”

”Der udtrykkes stor bekymring ved anbringelse, og hvad det kan medføre for M af yderligere belastning og yderligere voldsomme symptomer. Herudover udtrykkes bekymring ift. medicinsk behandling. Der orienteres om, at vi lige har startet døgndækning-medicin, og at dette er svært at følge i nye rammer.”

Journaldeling uden samtykke

”I aktindsigt i Ankestyrelsens børnesagkyndiges udtalelser, kan jeg se, at overlægen har modtaget sundhedsfaglig journal på mig – noget min advokat ikke har modtaget, og som jeg ikke har givet mit samtykke til. Overlægen mener ikke, jeg kan være mor, fordi jeg har en takket IQ-profil inden for normalområdet. Hun mener desuden ikke, at en lovpligtig forældrekompetenceundersøgelse vil ændre på noget! Her er tale om både overskridelse af kompetencer, lovovertrædelser og subjektive synsninger.”

”M har nu været anbragt i otte måneder, og sagen skal tages op igen om fire måneder. Der skal arbejdes mod hjemgivelse ifølge lovgivningen, men Sorø Kommune har i marts oplyst til Udbetaling Danmark, at der ikke arbejdes på hjemsendelse. Mit samvær med M hænger direkte sammen med, at M ikke kan komme hjem at bo igen. De seneste tre uger har han været hjemme i 12 dage ud af 21. Så hvad er der at være bange for?”

”Efter M’s seneste tilbagekomst til børnehjemmet søndag aften, fik jeg denne opdatering. Det var rart.”

”Han har sku været god i dag. Han sagde, da vi skulle børste tænder, at han sover bedre hjemme hos dig. Det anerkendte vi ham i, og vi snakkede lidt om, at der er en anden ro og en tryghed omkring sin mor.”

